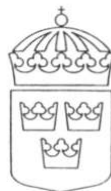

Riksdagens protokoll

1992/93:53

Tisdagen den 19 januari

Kl. 14.00 – 16.22

Protokoll
1992/93:53

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 11, 12 och 13 januari.

2 § Meddelande om information från regeringen

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag ber att få meddela att vid kammarens sammanträde torsdagen den 21 januari lämnar statsrådet Ulf Dinkelspiel (m) information om EG.

3 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställes

den 14 januari

1992/93:320 av *Eva Zetterberg* (v) till miljöministern om Rödkobbsleden:

De stora Finlandsfärjornas miljöpåverkan på Stockholms innerskärgård har varit föremål för flera utredningar. Omläggningen av färjetrafiken till den s.k. Rödkobbsleden har av vissa förordats, av andra – bl.a. Naturskyddsföreningen – helt avvisats.

En ändring av detta slag bör provas enligt naturresurslagen. Enligt information i massmedia har regeringsföreträdare hävdats att detta ej behövs.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga miljöministern:

Avser regeringen pröva frågan om Rödkobbsleden enligt naturresurslagen?

den 15 januari

1992/93:321 av *Georg Andersson* (s) till arbetsmarknadsministern om ytterligare medel till AMS:

AMS har hos regeringen begärt att för innevarande budgetår tilldelas yt-

terligare 2,5 miljarder kronor, för att dels undvika en neddragning av antalet personer i utbildning, och dels engagera fler ungdomar i aktiva åtgärder. I en intervju i TV har arbetsmarknadsministern förklarat att AMS kommer att få mer medel. I regeringens tilläggsbudget saknas dock förslag om detta.

Mot den bakgrunden skulle jag vilja ställa följande fråga till arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund:

Avser regeringen att med stöd av finansfullmakten tilldela AMS ytterligare medel för innevarande budgetår?

1992/93:322 av *Elving Andersson* (c) till miljöministern om miljöarbetet rörande Östersjön:

Haven runt Sveriges kuster innehåller unika miljöer som måste skyddas. Östersjön är ett av världens mest förorenade innanhav. Oljeolyckan utanför Shetlandsöarna aktualiserar miljöaspekter på oljetransporter. Den ekonomiska utvecklingen i Östeuropa och frigörelsen för de baltiska staterna kommer att leda till fler oljetransporter i svenska farvatten bl.a. över Östersjön.

I början av 1980-talet redovisades en utredning tillsatt av Jordbruksdepartementet om den svenska situationen som hette "Ren Tur". Sedan dess har en del skett. Flera nya internationella avtal har slutits, bl.a. en reviderad Helsingforskonvention, och Sverige har infört en ekonomisk zon.

Flera stora olyckor har skett på olika håll i världen vilket ger nya kunskaper om hoten mot den marina miljön och om vilka effekter stora oljeutsläpp leder till.

Jag vill mot denna bakgrund fråga miljöministern:

Hur agerar Sverige i det nationella och internationella miljöarbetet för Östersjön i avsikt att undvika oljeolyckor och skador på den marina miljön?

1992/93:323 av *Kristina Svensson* (s) till näringsministern om riskkapitalbolagens verksamhet:

Många små och medelstora företag har i dag stora svårigheter att erhålla riskkapital. Bankerna är för närvarande mycket ovilliga att bevilja lån till företag som befinner sig i tillfälliga svårigheter. Trots att bankerna bedömer företagen som kreditvärdiga är det närmast omöjligt att erhålla lån.

På grund av bristen på mjuka lån slås företag ut och vår industriella bas försvagas ytterligare. Riksdagen har beslutat inrätta riskkapitalbolag samt fond för speciella lån för att finansiera utvecklingsprojekt i små och medelstora företag.

Jag vill därför fråga näringsministern vilka kriterier och riktlinjer som gäller för riskkapitalbolagens verksamhet.

1992/93:324 av *Liisa Rulander* (kds) till statsrådet Bo Könberg om åtgärder mot tobak:

Det råder inget tvivel om att rökningen är ett av Sveriges största folkhälsoproblem. Enligt Richard Peto, en av världens mest kända epidemiologer,

kommer 250 miljoner nu levande människor i den industrialiserade världen att dö i förtid av sjukdomar som orsakats av tobaksrökning.

Varje vecka börjar ungefär 600 svenska ungdomar att röka, och på lungklinikerna runt om i landet är 90 % av patienterna sjuka på grund av rökning, enligt tidningsuppgifter. Andra sjukdomar som är vanliga bland rökare är magsår, cancer i matstruben och cancer i njurarna. Även passiv rökning är farlig.

Arbetet med en ny tobakslag har pågått under en mycket lång tid utan att något konkret resultat kunnat redovisas.

Varför dröjer regeringen med att presentera ett förslag om en ny tobakslag?

1992/93:325 av *Dan Ericsson* i Kolmården (kds) till justitieministern om brottsoffrens situation:

Brottsoffrens situation berör oss alla. Vem som helst kan drabbas. Miss-handel, sexuella övergrepp och inbrott i bostaden är exempel på brott som sätter djupa spår och skapar en känsla av otrygghet och maktlöshet. Enligt nyligen publicerade siffror utsätts över 2 000 människor om dagen för brott. Detta är en skrämmande verklighet.

Mycket görs redan i dag för att förbättra situationen. Åtgärderna är dock otillräckliga. Inte förrän 1995 beräknas polisbristen vara avhjälpd. Brotts-offerjourernas anslag har under en längre tid varit oförändrade. Åtgärder måste, trots en stram budget, vidtas för att både förhindra brott och hjälpa brottsoffer. Över 2 000 brottsoffer om dagen kan inte accepteras i ett demokratiskt samhälle, ett samhälle som bygger på varje människas unika värde.

Vilka åtgärder kommer justitieministern att vidta för att bryta brottsutvecklingen?

den 18 januari

1992/93:326 av *Lennart Fremling* (fp) till kommunikationsministern om Bromma flygplats:

Trafiken på Bromma flygplats har ökat kraftigt sedan regeringen tillåtit fler flyglinjer på flygplatsen. I september och oktober 1992 var antalet passagerare 40 000 per månad. Tidigare var det ca 50 000 passagerare per år. Nästa år planeras flygplatsen få 500 000 passagerare trots att den totala flygplatsen minskat på grund av lågkonjunkturen. Flygplatsen ligger i ett tätbefolkat område och markområdet har ett stort värde för annan användning. De kringboende riskerar att drabbas av flygolyckor och omgivningens utsätts för luftförorening och buller.

Vilka åtgärder avser kommunikationsministern att vidta för att minska de kringboendes oro för sin säkerhet och sin miljö?

1992/93:327 av *Eva Johansson* (s) till socialministern om tidpunkten för ett förslag om vårdnadsbidrag:

Enligt uppgifter i media anser Alf Svensson att regeringen under våren kommer att presentera förslag om vårdnadsbidrag, under förutsättning att det inte ökar budgetunderskottet. Det finns, enligt uppgifterna, inget motstånd i regeringen mot detta. Man får förutsätta att ett sådant förslag skulle medföra endera höjd skatt eller besparingar i annan verksamhet.

Jag vill med anledning av detta, och att det inte nämns något om saken i propositionsförteckningen för våren som riksdagen nyligen fick, fråga socialministern om regeringen förbereder ett förslag om vårdnadsbidrag under våren?

1992/93:328 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Bo Lundgren om beskattning av fodervärdersättning:

Det har uppstått oklarheter huruvida polismän, vilka varaktigt tar hand om tjänstehundar för polisväsendets räkning, skall betala skatt för den del av fodervärdersättningen som inte kan styrkas genom kvitto på utlägg.

Denna ersättning har inte varit beskattad men efter "skattereformen" är läget oklart, och Riksskatteverket talar nu om avdrag för styrkta kostnader. Det är förvånansvärt att den som handhar en polishund skall behöva samla kvitton på alla kostnader för hunden och detta särskilt mot bakgrund av att ersättningen inte ökat på grund av "skattereformen".

De ovan nämnda ersättningarna har beräknats motsvara de kostnader som är förenade med "värdskapet" för en hund och särskild vikt har därvid lagts på att ingen skall hålla en hund av ekonomisk vinning. Det enda rimliga synes vara att fodervärdersättning är skattefri.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att medverka till för att förenkla rutinerna för den som håller hund för polisväsendets räkning?

4 § Svar på fråga 1992/93:306 om optiskt vitmedel i pappersindustrin

Anf. 2 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Lena Klevenås har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att användningen av optiskt vitmedel i pappersindustrin skall upphöra.

Optiska vitmedel används förutom i pappersindustrin också som tillsats i textiltvättmedel och vid textiltillverkning.

Optiska vitmedel används som tillsats i papper, främst finare papper, för att framhäva dess vithet. Användningen av optiska vitmedel har ökat som en följd av att klorblekningen inom massaindustrin minskat. Andra blekmedel används emellertid också för att få ett vitare papper, t.ex. ozon, klordioxid och väteperoxid.

Optiska vitmedel är svårnedbrytbara men inte resistent mot nedbrytning på biologisk väg. Från arbetsmiljösynpunkt har optiska vitmedel inte bedömts som särskilt problematiska vid hantering i aktuella industrier. Med nuvarande kunskaper om ämnets risker från hälso- och miljösynpunkt har

det inte funnits skäl att förbjuda användningen av dessa medel som tillsats i papper. Enligt lagen (1985:426) om kemiska produkter skall emellertid sådana produkter undvikas som kan ersättas med mindre farliga produkter. Det ankommer på producenten att tillämpa denna substitutionsprincip. Jag vill också hänvisa till arbetsgivarens ansvar att välja produkter som är lämpliga från arbetsmiljösynpunkt samt att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet när de exponeras för kemiska produkter.

Jag har erfarit att ett av de villkor som måste uppfyllas för att få licens att använda den samnordiska miljömärkningens symbol vad gäller toalett- och hushållspapper är att optiska vitmedel inte ingår i produkten i fråga.

Mot bakgrund av vad jag nu har sagt anser jag att det för närvarande inte finns anledning att vidta några åtgärder från min sida. Jag avser däremot givetvis att följa utvecklingen av användningen av optiska vitmedel.

Anf. 3 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret.

För 20 år sedan hade vi en diskussion i Sverige om optiska vitmedel i blöjor och andra hygienprodukter. Den debatten gjorde att optiska vitmedel försvann från den typen av produkter. Det är väldigt positivt när opinionen kan förändra produktionen i en mer miljövänlig riktning. Nu har opinionen och de positiva marknadskrafterna gjort att man har slutat med klorblekning av papper. Så har industrin i stället börjat använda optiska vitmedel för blekning. I optiska vitmedel ingår mycket komplicerade organiska molekyler och innehåller flera olika ämnen, i och för sig ofarliga vart och ett.

Om jag får påminna miljöministern om freonerna, som vi för 20-30 år sedan trodde var farliga och som nu i rasande takt förstör vårt ozonlager, undrar jag om inte miljöministern kan enas med mig om att vi kanske skulle behöva en lag, inte bara om att ersätta farliga kemiska ämnen om det finns andra mindre ofarliga. Vi kanske också skulle behöva en lag där man förbjuder tillsatser av kemiska ämnen i produktionen om de inte är oundgängligen nödvändiga.

Optiska vitmedel har ingen funktion annat än att lura ögat så att papperet ser vitare ut. Men de har ingen kvalitetshöjande effekt på papperet.

Den här aktuella kemiska föreningen bryts ned väldigt långsamt. Det blir sediment i våra sjöar. Vi har ingen aning om vilka effekter det kommer att få för miljön på lång sikt. När man mäter toxiciteten, alltså giftigheten, på fiskar och alger säger det ändå ingenting om de långsiktiga konsekvenserna. Vi talar väldigt mycket om kretslopp. Det som vi inte får in i ett kretslopp skall vi inte heller släppa ut i naturen.

Anf. 4 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag delar naturligtvis Lena Klevenåss uppfattning att det är ett onödigt medel. Det har ingen nyttofunktion. Det har möjligen en estetisk funktion för den som tycker att det är bättre med vitt papper än med något mindre vitt papper. Det är viktigt att lägga fast. Dessutom har jag bara redovisat de erfarenheter som finns. Jag har låtit mina medarbetare inhämta de myndighetsuppfattningar och undersökningar som finns på det här området. Ingen av dem har kunnat belägga miljöfarlighet. En försvarande omständig-

het är naturligtvis att det här är långsamt nedbrytbart, dock nedbrytbart, i naturen.

Mot den här bakgrunden är det viktigt att vi när vi lagstiftar är selektiva, dvs. först angriper de problem som är störst. Det finns, som bekant, mängder av kemikalier som vi använder och som är utomordentligt farliga men som vi ändå använder och som det gäller att angripa först.

Jag är mycket angelägen om att understryka substitutionsprincipen och dess tillämpning. Den är inte utesluten, utan vi måste skärpa den regeln framöver för att, som jag har sagt tidigare, den skall kunna fungera i verkligheten. Vi måste sätta tidsgränser för när olika kemikalier måste fasas ut. Det utesluter jag inte alls, men det är den väg som man skall gå.

När det gäller freonerna är det riktigt som här påpekades, att även mjuka freoner visat sig vara farliga. Det är därför som vi vidtar åtgärder mot dem.

Anf. 5 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Problemet med de optiska vitmedlen är att användningen ökar. I år beräknas det bli en ökning till 10 000 ton. Det är en mycket oroväckande ökning, dessutom onödig.

Arbetskyddsstyrelsen har konstaterat att optiska vitmedel kan vara sensibiliserande, dvs. allergiframkallande. I förslaget till en ny gränsvärdeslista, vilken görs vart tredje år, som nu har gått ut på remiss har man tagit med pappersdamm. Det har föreslagits att man skall ta med det på listan. Det tycker jag tyder på att det i pappersdammet finns komponenter som kan vara farliga ur arbetsmiljösynpunkt. Eftersom det är en helt onödig kemikalie, vars användning börjar att öka, vidhåller jag att det skulle vara befogat att vidta någon åtgärd. Jag efterlyser en sådan från miljöministern.

Anf. 6 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har anmält de åtgärder som redan vidtagits inom ramen för de generella regelsystemen och dessutom pekat på den miljömärkning som vi har på det nordiska planet, svanen. Jag tror, precis som Lena Klevenås, att konsumenterna här har möjlighet att göra sitt val. Vi har numera mycket framgångsrika tekniker för bl.a. ozonblekning. Det finns nyligen igångsatta fabriker på det här området i södra Sverige.

Jag utgår från att den upplyste konsumenten med hjälp av miljömärkningen kommer att ha möjlighet att göra sitt val rationellt med utgångspunkt från det som man vet är den bästa och ofarligaste metoden.

Anf. 7 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Alla konsumenter i Sverige är tyvärr inte så medvetna. Jag tycker att det skulle vara skönt om vi i vår industriproduktion åtminstone kunde undvika sådana tillsatser som inte är nödvändiga och som inte har någon funktion. Jag får väl återkomma till frågan vid ett senare tillfälle i samband med motionsskrivandet.

Jag delar självfallet miljöministerns uppfattning att vi har en mängd tillsatser och kemikalier i vår industriproduktion som är farligare. Men vi borde ha lärt oss av freonanvändningen i Sverige att sådant som vi tror är ofarligt kan visa sig få mycket allvarigare effekter än vad vi någonsin kan drömma

om. Eftersom det här är en helt onödig tillsats, skulle jag vilja att vi förbjöd användningen av den.

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

5 § Svar på fråga 1992/93:316 om miljöproblem i Öresundsområdet

Anf. 8 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en dialog med Danmark i syfte att minimera de danska föroreningarna.

Sten Andersson hänvisar bl.a. till att dålig luft i Malmö kan härledas till bristande och osolidarisk dansk miljömedvetenhet.

Låt mig först nämna att jag har en omfattande dialog med Danmark. Jag har regelbundna överläggningar med de nordiska miljöministrarna, där vi också behandlar gränsöverskridande föroreningar. Ett väl utvecklat nordiskt samarbete kräver självfallet ett ömsesidigt hänsynstagande. Den nordiska miljöskyddskonventionen innehåller grundläggande regler för vad som skall gälla vid prövning av en miljöstörande verksamhet. Enligt konventionen skall sådana störningar som en verksamhet kan ge upphov till i ett annat nordiskt land likställas med störningar i det egna landet.

Frågor om miljön i Sydsverige har under många år behandlats bilateralt med Danmark i Öresundskommissionen. Ett framtida svenskt medlemskap i EG kommer vidare att öka möjligheterna att föra en dialog med Danmark om miljöfrågor.

Frågor om gränsöverskridande miljöproblem behandlas t.ex. också inom Genèvekonventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (LRTAP) och inom Helsingforskommissionen.

Det är onekligen på det sättet att södra Sverige ibland drabbas av importerade luftföroreningar som ger upphov till s.k. ozonepisoder. Vi kan emellertid inte peka på att Danmark på något avgörande sätt bidrar till de utsläpp som har betydelse i sådana sammanhang.

Att södra Sveriges miljöproblem generellt kan skyllas på andra länder är emellertid delvis en myt. Västra Skåne belastar omvärlden med vissa typer av luftföroreningar lika mycket som omvärlden belastar västra Skåne. Sverige kan inte därför med moralisk rätt kräva förbättringar i omvärlden med mindre än att vi själva gör motsvarande insatser.

Jag har därför inte några planer på att ta upp någon ytterligare dialog med Danmark.

Anf. 9 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är bra att det förs en dialog, men resultaten av denna har hitintills låtit vänta på sig.

Det är helt klart att man i Danmark har liberalare regler för användandet av kol vid kraftproduktion. Reglerna i Danmark hade icke tillåtit i Sverige. Svenska experter skämtar om utsläppen från danska reningsverk och säger att man kan stoppa cyklar och bildäck medan resten släpps rätt ut. När det

Svar på frågor

gäller ammoniak är jag klar över att man inte kan ha en katalysator på en kossa, men danska gödselhanteringsregler är betydligt liberalare än de svenska. Den sammantagna effekten är en dålig miljö i Danmark, som till en del även exporteras till Sverige.

Jag skulle vilja ställa ett par frågor till statsrådet. Statsrådet sade att västra Skåne exporterar dålig miljö. Hur definierar statsrådet västra Skåne? Vidare sade statsrådet att det delvis är en myt att miljön i södra Sverige blir fördärvad till följd av dansk export. Antingen är det fråga om en myt eller också är det en sanning. Men vad innebär "delvis en myt"? Det vore mycket intressant att få ett svar på den frågan.

Till sist vill jag säga att upprinnelsen till den här debatten är kritik från Danmark mot startandet av Barsebäcksverket. Jag vill då bara påpeka att när man för 20 år sedan projekterade och byggde Barsebäcksverket sade danskarna icke ett knäpp. I dag när det står där skriker man.

Anf. 10 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag är beredd att hålla med om den avslutande delen av Sten Anderssons i Malmö inlägg. Det var en brist hos oss alla, i varje fall hos dem som inte hade tagit del av närförläggningsutredningen, som kom i slutet av 60-talet. Jag tog själv del av den när jag satt i Stockholms stadshus, då man avsåg att bygga kärnkraftverk i Värtan. Jag visste tidigt något om det felaktiga i att lokalisera kärnkraftverk i närheten av tätbebyggt område. Men, som Sten Andersson sade, den kunskapen hade inte spritt sig särskilt långt, inte heller till Danmark.

Vi har naturligtvis all anledning att lyssna på danskarna, och det har vi aldrig förnekat. Det har vi också gjort under den senaste tiden, även om diskussionen har tagit sig litet ovanliga uttryck.

När det gäller den första frågan om kol i kraftproduktionen, skall vi inte göra oss beroende av import av kärnkraftsel, kolkraftsel eller oljekraftsel för att ställa om vårt energisystem. Det är därför viktigt att vi satsar på förnybar energi, hushållning, effektivisering och även i viss mån naturgas, som då finns i västra Sverige. Detta är synnerligen viktigt beträffande västra Sverige, eftersom det är ett särskilt försurningskänsligt område, vilket vi alla känner till. Problemen där är större och marginalen smalare. Det är därför miljökonsekvensbeskrivning och miljöprövning av Öresundsförbindelsen är så viktig för att marginalerna inte ytterligare skall belastas.

Anf. 11 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag ställde tre frågor till statsrådet, men jag fick icke svar på en enda. Jag ställer mina frågor igen: Vilka utsläpp i västra Skåne skadar omvärlden mer än vad de skadar västra Skåne? Kan någonting vara "delvis en myt"? Jag hävdar att det antingen är fråga om myt eller sanning. Något mellanting finns inte.

Är statsrådet överens med mig när jag hävdar att man i Danmark får producera elektrisk ström i kolkraftverk med betydligt liberalare regler än de som gäller för motsvarande produktion i Sverige? Jag har en fråga till som gäller de danska avloppsreningsverken. Anser statsrådet att de fungerar sämre än de som i dag finns i Sverige?

Anf. 12 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det finns sådana exempel, men det finns exempel på växlande kvalitet också i Sverige när det gäller avloppsreningsverk.

Jag har besvarat frågan om kol i kraftproduktionen. Jag sade att det inte är avsett att den svenska omställningen av energisystemet skall leda till ytterligare kolanvändning, vare sig i Sverige eller i vår närhet på grund av vår import av föroreningar.

Sten Andersson i Malmö undrade över uttrycket "delvis en myt" i svaret. Problemet är att det finns mängder av diffusa utsläpp, något som inte något av våra grannländer har hanterat på ett tillfredsställande sätt. Till de diffusa utsläppen hör bl.a. utsläppen från trafiken – dvs. från förbränningsmotorerna – och naturligtvis också kväve- och fosforutsläpp från mark. Som bekant förekommer det sådana utsläpp på båda sidor av Sundet. Det är riktigt som Sten Andersson påpekade att vi i Sverige har gått raskare fram än danskarna när det gäller ammoniak.

Anf. 13 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag ställde en konkret fråga. Jag tycker lika illa som statsrådet om att man skall producera ström i kolkraftverk. Anser statsrådet att bestämmelserna i Danmark för produktion av elektrisk ström i aggregat är liberalare än i Sverige? Det är ju tillåtet att där använda kol med högre sva-
velhalt än vad som är tillåtet i Sverige. Jag skulle vilja ha ett ja eller ett nej på den frågan.

Anf. 14 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Ja, man har liberalare regler i Danmark. Men det säger ju också en del om det svenska energisystemet. Det krävs alltså stora kolkraftverk för att ersätta de mycket sårbara reaktorer som vi under hösten har sett kan stängas av klumpvis. Danskarna har ett mindre sårbart system, men de tillåter större utsläpp än vad vi i Sverige gör. Vårt system är mer sårbart, och det gör att vi riskerar att bli mer beroende av denna produktion med större utsläpp som följd.

Anf. 15 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Om man hade haft en teknisk möjlighet att mäta de negativa effekter som kolproduktion haft på människor och miljö världen över, hade debatten om kärnkraft kontra kol förvisso inte varit så snedvriden som den är i dag.

Jag konstaterar bara att om vi inte hade haft kärnkraft i Sverige utan i stället energiproduktion via kolkraftverk, hade utsläppen per producerad enhet varit mindre än vad de är i Danmark. Är det ett riktigt konstaterande?

Anf. 16 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är inte hela sanningen, och jag antar att Sten Andersson i Malmö och jag aldrig kan bli överens om den. Jag är för min del angelägen om att ta med alla faktorer, inte enbart utsläpp – Gud förbjude utsläpp från

kärnkraftverk – utan även avfallsproblematiken. Det gäller aska på kolsidan och radioaktivt avfall på kärnkraftssidan.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1992/93:322 om miljöarbetet rörande Östersjön

Anf. 17 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Elving Andersson har frågat mig hur Sverige agerar i det nationella och internationella miljöarbetet för Östersjön i avsikt att undvika oljeolyckor och skador på den marina miljön.

Östersjön är ett prioriterat område i svensk miljöpolitik. Redan nu har föroreningarna en sådan omfattning och ger så stora effekter att det kommer att krävas mycket stora insatser för att kunna återställa den ekologiska balansen.

Det är Helsingforskonventionen, dvs. konventionen till skydd av Östersjöns marina miljö, som behandlar frågor i syfte att förhindra alla former av havsföroreningar, dvs. från landbaserade källor, utsläpp från fartyg, atmosfäriskt nedfall, dumpning samt föroreningar som orsakas av att havsbotten utforskas eller exploateras. Denna konvention, som har varit i kraft sedan 1980, reviderades under förra året.

Helsingforskonventionens arbete på sjöfartsområdet har bl.a. resulterat i att utsläppen från fartygen har starkt begränsats och att mottagningsanläggningar för olje- och kemikalierester från fartyg har byggts i flertalet hamnar. Dessutom är Östersjön en s.k. Special Area, vilket innebär att Helsingforskonventionens regler för utsläpp från fartyg har varit bestämmande i området.

Vidare har regler och riktlinjer upprättats för samarbete vid bekämpning av olje- och kemikalieutsläpp efter olyckor. Samverkan mellan länderna övas regelbundet och har fungerat bra i praktiken, t.ex. vid olyckan söder om Öland för något år sedan. En gemensam flygövervakning i syfte att förhindra och tidigt upptäcka utsläpp har införts inom ramen för samarbetet.

Inom ramen för den internationella konventionen för förhindrande av förorening från fartyg, MARPOL, har Sverige varit pådrivande i arbetet med att förhindra utsläpp av främst olja och kemikalier från fartyg. Bl.a. kommer betydligt strängare regler vad gäller kraven på tankbåtars konstruktion att träda i kraft fr.o.m. juli månad i år. Reglerna innebär att nya fartyg även skall ha dubbelt skrov. Alla oljetankfartyg som är 25 år och äldre skall byggas om så att de uppfyller samma krav som nya tankfartyg. Om de inte byggs om skall de skrotas.

I nationella sammanhang tillämpar vi de internationella regler som gäller för fartyg. Dessutom arbetar Sjöfartsverket med möjligheterna att skärpa kraven för tankfartyg på Mälaren och Väner.

Det är också av stor vikt att beakta säkerhetsfrågorna i detta sammanhang. I de tragiska fartygsolyckor som inträffat under de senaste veckorna har frågan om bristande sjösäkerhet aktualiserats. Regeringen kommer mot den bakgrunden att uppdraga åt Sjöfartsverket att skyndsamt redovisa förut-

sättningar, möjligheter och konsekvenser av ytterligare skärpta regler avseende miljöfarliga transporter till sjöss. För oljetransporter till svenska hamnar bör t.ex. undersökas om det föreligger behov av restriktioner avseende fartygstyper eller behov av förbud i känsliga områden.

Den svenska kusten har stora vidsträckta skärgårdsområden, som är mycket värdefulla för såväl friluftsliv som fågel- och djurliv. Men skärgårdsområdena är också mycket känsliga för utsläpp. Skärgårdarnas orördhet är en av våra unika resurser som måste skyddas och bevaras. Regeringen kommer med all kraft att verka för fortsatta åtgärder så att våra kustområden skyddas.

Anf. 18 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för ett uttömmande svar, där det redovisas att det sker en hel del på det här området nu. Det är naturligtvis oerhört viktigt, därför att det finns, som miljöministern säger, mycket känsliga miljöer kring våra kuster.

De senaste veckorna har ett antal olyckor och incidenter aktualiserat frågan. Den stora oljekatastrofen utanför Shetland är naturligtvis ett sådant exempel.

Så sent som förra veckan gick en tankbåt på grund i södra Bohusskärgården. Det var ett relativt modernt tankfartyg med dubbla bottenar, och det gjorde att det inte blev några större miljöproblem.

Vi har i dag nåtts av nyheten att ett tankfartyg har gått på grund utanför Tallinn vid den estniska kusten, och experter varnar nu för att det är risk för att det bryts sönder i stormen och att det blir stora oljepåslag i Östersjön.

Det är bra att de nya reglerna träder i kraft när det gäller skärpta säkerhetskrav på tankbåtar. Det innebär ändå en lång övergångstid, eftersom det är dels nya fartyg, dels fartyg äldre än 25 år som det ställs krav på. Det gör att det finns anledning att ytterligare observera detta.

De här problemen måste naturligtvis angripas på olika sätt. Det ena är det internationella arbetet, där jag utgår från att regeringen är och fortsätter att vara pådrivande, som miljöministern redovisade. Det andra är naturligtvis vad vi kan göra själva. Här redovisas förslag om ytterligare restriktioner i svenska farvatten.

Jag skulle vilja fråga hur miljöministern ser på möjligheten att i större utsträckning använda ekonomiska styrmedel, t.ex. kraftigt differentierade farledsavgifter med hänsyn tagen till fartygens utrustning för dubbelskrov osv.

Anf. 19 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tror att det är nödvändigt att skärpa tonen när det gäller sjöfarten. Det är inte rimligt att riskera så stora värden som människoliv och miljövärden, som hittills har skett alltför ofta. Båtar som inte tål det hårda väder tar ändå risker.

Periodvis och genom en utbyggd vädertjänst internationellt är det absolut nödvändigt att skärpa kraven i fråga om när miljöfarliga laster över huvud taget får vara ute till sjöss. Jag tror att det är det enda radikala sättet att försöka få flera länder att förstå att det är allvar.

Ett annat sätt är naturligtvis det som Elving Andersson nämner, dvs. att

man skulle kunna använda ekonomiska styrmedel, och jag utesluter inte detta. Det är svårare att differentiera i sammanhanget, men vi har nu större möjligheter än tidigare att – om vi så bestämmer, t.ex. i Östersjöområdet – förhindra att vissa fartyg kommer in i detta känsliga innanhav över huvud taget.

Anf. 20 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Mitt resonemang kring ekonomiska styrmedel gäller en av de saker som vi kan göra ensidigt från svensk sida i ett ganska kort perspektiv, för sjöfart i svenska farvatten. Annars är sjöfarten internationell till sin prägel, och det krävs, som miljöministern säger, i de flesta fall internationella överenskommelser. Vi vet att det är trögt och ofta tidskrävande att nå fram till sådana. Därför var mitt påpekande om ekonomiska styrmedel ett förslag på en åtgärd som vi själva kan vidta snabbt för Sveriges del.

Det talas i svaret om att Sjöfartsverket undersöker om det behövs ytterligare restriktioner angående fartygstyper eller förbud i särskilt känsliga områden i svenska farvatten. Jag tror i och för sig att den här typen av föreskrifter och förbud behövs, men jag vill fråga om miljöministern kan redovisa någon tidsaspekt, när översynsarbetet kan vara färdigt och när vi i så fall kan förvänta oss att det sker någonting. Min uppfattning är att det brådskar.

Anf. 21 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är alltså så att uppmärksamheten skärps på det här området varje gång som det händer olyckor, men det är inte så, vilket har hävdats ibland, att vi däremellan skulle lägga frågorna åt sidan. Det är riktigt att man skall dra erfarenheter av det som har hänt, så att man vet vari problemen består.

Nu har både den tragiska färjekatastrofen i södra Östersjön hänt och Tallinolyckan, som Elving Andersson nämnde, i vårt närområde, utöver Shetlandskatastrofen och en del andra incidenter i Medelhavet.

Det är viktigt att Sjöfartsverket får möjlighet att analysera i första hand de problem som vi har i vår egen närhet, som vi direkt kan påverka, antingen i samarbete med Östersjöstaterna eller nationellt. Jag delar naturligtvis Elving Anderssons uppfattning att det måste gå så snabbt som möjligt. Jag kan tänka mig att det tar ungefär ett halvår.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1992/93:320 om Rödkobbsleden

Anf. 22 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat miljöministern om regeringen avser att pröva frågan om den s.k. Rödkobbsleden enligt naturresurslagen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Inledningsvis vill jag erinra om att jag i riksdagen den 8 december 1992

besvarade en liknande fråga angående prövning av inrättandet av en allmän farled över Rödkobbsfjärden.

Mot bakgrund av skrivelser som kommit in till Miljö- och naturresursdepartementet har departementet gett Sjöfartsverket tillfälle att senast den 1 februari 1993 redovisa vilken aktualitet en allmän farled över Rödkobbsfjärden nu har. Om konkreta planer på att inrätta en sådan farled skulle föreligga kommer frågan om regeringsprövning enligt naturresurslagen att remitteras. Därefter kommer regeringen att ta ställning till om en sådan prövning skall ske.

I övrigt vill jag hänvisa till regeringens redovisning i Kommunikationsdepartementets bilaga till 1993 års budgetproposition, avsnittet om färjetrafiken i Stockholmsregionen. Där framgår att regeringen avser att ge Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att tillsammans med Sjöfartsverket ta initiativ till en fortsatt dialog om effektiva och miljövänliga transportlösningar vad avser färjetrafiken i Stockholmsregionen. Föreslagna förändringar bör genom miljökonsekvensbeskrivningar jämföras med dagens farleds- och trafiksystem för att uppnå en för regionen minst miljöbelastande lösning.

Anf. 23 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Görel Thurdin för svaret på min fråga. Inledningsvis vill jag också säga att jag är klar över att en fråga på samma ämnesområde ställdes i december. Jag har tagit del av det svaret.

Anledningen till att jag på nytt tar upp frågan är de tidningsskrivelser som har förekommit om att regeringen inte avser att pröva frågan om Rödkobbsleden enligt naturresurslagen. Därför vill jag till statsrådet säga att jag är uppriktigt glad över svaret, därför att jag inte kan tolka svaret på annat sätt än att man från regeringens sida ämnar fullfölja en prövning enligt naturresurslagen.

Jag vill därför i det fall en sådan prövning kommer till stånd också försäkra mig om att man då avser att exempelvis koppla in både Naturvårdsverket och annan sakkunskap på området. Jag vore mycket glad över att få bekräftat att det från regeringens sida är vad man avser.

Den här frågan är svår. Det finns många starka intressen inblandade i frågan om Rödkobbsleden. Både från Naturskyddsföreningen och från en samstämmig Värmdö kommun har man mycket starkt uttryckt att man är negativ till att leden inrättas. Samtidigt vet jag att det finns forskning som pekar på att det på andra sätt skulle kunna vara mindre miljöfarligt att inrätta leden. Det vore djupt olyckligt om regeringen i den här frågan inte tog vara på all den kunskap som finns. Jag hoppas att regeringen ämnar välja att genomföra en seriös prövning.

Anf. 24 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag är tacksam över att ytterligare en fråga ställs, eftersom just massmedia har lagt sin aspekt på frågan. Det blir ett slags mytbildning om vad som försiggår, trots att det egentligen inte finns något beslut att grunda sig på.

Vi skall komma ihåg att när Rödkobbsleden för något år sedan var aktuell beslutades att farleden skulle provas av dåvarande regering enligt 4 kap. na-

turresurslagen. Motivet var att farleden skulle beröra ett skärgårdsområde som enligt naturresurslagen i sin helhet är av riksintresse. Inom det området får ingrepp i miljön endast ske om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Frågan avskrevs då, eftersom Värmdö kommun motsatte sig att ett tillstånd skulle ges.

Man kan säga att frågan sedan har legat på is och den har varit under utredning. Det har sedan tillkommit att ett inrättande av en allmän farled skall prövas enligt farledslagen. Lagen är sedan den 1 juli 1992 kopplad till naturresurslagens hushållningsbestämmelser. Miljökonsekvensbeskrivningar krävs osv.

Kraven har ökat sedan man senast diskuterade denna fråga. Det är oerhört viktigt att komma ihåg att frågan måste ha aktualitet när regeringen, så att säga, tar ställning. Det är om detta vi har ställt en förfrågan till Sjöfartsverket. Om det visar sig att frågan har aktualitet kommer vi att gå ut med remisser för att redan från början blanda in berörda instanser.

Anf. 25 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag har ingen annan invändning mot eller synpunkt på frågan än att man naturligtvis måste vänta med att göra en prövning tills dess man avser att göra en förändring. Självfallet är det på det viset. Men om en prövning nu blir aktuell, hoppas jag att den sker seriöst. Statsrådet tog själv upp att miljökonsekvensbeskrivningarna lyfts fram i budgetpropositionen. Men man måste också se till de stora ingrepp som faktiskt föreslås när det gäller Rödkobbsleden. Det talas om att spränga bort delar av bergen under vattnet osv. Det handlar alltså om rätt långtgående ingrepp. Därför är det väldigt viktigt att man gör en rejäl prövning av frågan, så att det inte bara blir en formsak.

Anf. 26 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag vill övertyga frågeställaren om att de krav som regeringen ställer på miljöbeskrivningar, miljöprövningar och redovisningar är oerhört allvarligt menade, oavsett om det avser vägar eller att ordna sjötrafik på farleder på ett lämpligt sätt. För att åstadkomma bästa resultat samarbetar vi också mycket intensivt med dem som är involverade i frågorna.

Det kan ibland framstå som om Kommunikationsdepartementet och Miljödepartementet skulle ha helt olika uppfattningar i den här frågan, men vi samarbetar i frågan. Jag vill än en gång påminna om att Mats Odell, som bär ansvaret för Kommunikationsdepartementet, vid en frågestund sade att det i fråga om Rödkobbsleden är viktigt att noggranna miljöprövningar görs av nya farleder och att man utreder de långsiktiga miljökonsekvenserna i en sådan känslig del av naturen. Detta uttalande står vi båda bakom.

Anf. 27 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag utgår från att regeringen kommer att göra så, men jag vill också till statsrådet ställa en avslutande fråga om huruvida man i miljökonsekvensbeskrivningarna också avser att ta upp frågan om färjornas storlek. Många har hävdade att naturen skall anpassas till de jättestora varuhus och hotell som flyter omkring i Stockholms skärgård – i stället för att tvärtom

rikta kraven mot dem som bygger och kör färjor att de skall anpassa färjorna efter naturen. Kommer de frågeställningarna också att finnas med när man diskuterar miljökonsekvensbeskrivningar?

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

Anf. 28 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Om man ser på de uppdrag som har getts och på de krav som har ställts i budgetpropositionen åberopas först och främst en helhetssyn. Det handlar inte bara om Rödkobbsleden, utan också om hur hela systemet fungerar miljömässigt. Det är då klart att frågorna blir kopplade även till vilka farkoster som diskuteras och till hur miljön i speciella områden påverkas av att farkosterna förs fram.

Kommunikationsdepartementet har krävt en redovisning. Miljödepartementet håller i de s.k. miljöprovningarna och särskilda redovisningar kopplade till naturresurslagen. Jag tänker därför inte vid det här tillfället gå in i en diskussion om storlekar på färjor. Det överlåter jag till Kommunikationsdepartementet.

Anf. 29 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag tänker inte här föra diskussionen om storleken på färjorna vidare. Men jag ser fram emot att den här förda diskussionen förs fram inför regeringens fortsatta miljökonsekvensbeskrivningar. Det är viktigt att man inte bara diskuterar farlederna, utan också vilka fartyg som trafikerar dem.

Anf. 30 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag utgår ifrån att man i en helhetssyn inbegriper alla effekter.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1992/93:303 om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet

Anf. 31 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har frågat statsministern om han är beredd att ta initiativ till en kommission med uppgift att snabbt utarbeta ett handlingsprogram mot rasism och främlingsfientlighet. Arbetet inom regeringen är fördelat på ett sådant sätt att det är jag som skall besvara frågan.

I Europa förekommer många skrämmande uttryck för rasism, främlingsfientlighet och antisemitism. Även i Sverige ser vi oroväckande liknande tendenser. Främlingsfientlighet, rasism och antisemitism kan givetvis aldrig accepteras. För att motverka dessa företeelser krävs det vaksamhet och effektiva motåtgärder. Demokratin och resepekten för människovärdet måste ha en djup folklig förankring. Inte minst viktigt är det att den unga generationen inte förförs av nynazistiska idéer och våldsdyrkan.

All erfarenhet, inte minst från forskningen, visar att det inte finns några enkla och snabba sätt att beivra rasism och främlingsfientlighet. Det rör sig

om ett tråget och långsiktigt arbete på bred front, och det krävs insatser på olika samhällsområden, på olika nivåer och av olika aktörer: individer, grupper, organisationer, sammanslutningar och myndigheter. Ett omfattande och ambitiöst arbete med dessa frågor pågår redan över hela landet.

I kampen mot främlingsfientlighet spelar naturligtvis regeringen en viktig roll, både när det gäller att ställa ekonomiska resurser till förfogande och när det gäller att initiera lagstiftning.

På regeringens förslag har riksdagen beslutat att under innevarande budgetår avsätta 10 miljoner kronor till regeringens disposition för insatser mot främlingsfientlighet, rasism och antisemitism. I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att den även under nästa budgetår skall disponera 10 miljoner kronor i samma syfte.

Regeringen har vidare uppdragit åt Statens skolverk, Statens ungdomsråd, Statens kulturråd och Statens invandrarverk att vidta särskilda åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet. Medel att användas i samma syfte har tilldelats Svenska filminstitutet och Svenska kommittén mot antisemitism.

För att få bättre kunskaper i arbetet med etniska relationer har regeringen också lämnat ett uppdrag om och ställt medel till förfogande för en undersökning om svenskarnas förhållningssätt till invandrarna och invandrarernas förhållningssätt till Sverige och dess befolkning.

Frågor kring rasistiska organisationer och straffskärpning vid brott med rasistisk bakgrund eller rasistiskt innehåll har tagits upp i ett utredningsbetänkande som nyligen remissbehandlats. Frågorna bereds inom regeringskansliet.

Rikspolisstyrelsen har också startat ett antal aktiviteter för att stävja främlingsfientliga tendenser hos framför allt ungdomen.

Regeringen avser vidare att förelägga riksdagen ett förslag mot etnisk diskriminering i arbetslivet.

Hösten 1992 tilldelades Sverige det prestigefyllda tyska Bertelsmann-priset för sin invandrarpolitik. Prissumman skall användas till att skapa ett internationellt forum för diskussion om integrationsfrågor. Regeringen avser att inrikta en första internationell sammankomst på frågor som rör etniska relationer och främlingsfientlighet.

Det är viktigt att arbetet med att motverka rasism och främlingsfientlighet intensifieras och inte stannar upp. Mot bakgrund av de aktiviteter på bred front jag har redovisat finner jag inte för närvarande något behov av att inrätta en särskild kommission mot rasism och främlingsfientlighet.

Anf. 32 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Vi har vecka för vecka under den senaste tiden upplevt olika yttringar av invandrarfientlighet och öppen rasism samt våld mot flyktingar. I slutet på förra året kom så skändningen av judiska gravar. Nationen chockades. Vi upprördes också när vi såg och hörde unga högerextremister skandera "Judesvin! Judesvin!" åt en ung kvinna och ropa "Gasa! Gasa!". Vi chockades självklart också när den nazistiska Horst Wessel-sången sjöngs på våra gator.

Om dessa rasistiska och nazistiska tendenser tillåts växa är jag rädd att de

kommer att bli ett hot mot vårt öppna och demokratiska samhälle och ett hot mot vår nation. Det var därför jag ställde frågan.

Nu har jag fått ett långt och uttömmande svar, som jag ber att få tacka kulturministern för. Det utgör en värdefull sammanfattning om vad som är på gång. Åtgärderna som redovisas är utmärkta var för sig. Det jag saknar är sammanhållningen av alla dessa insatser. Därför vill jag fråga: Skulle vi inte kunna få ett bättre resultat genom att koncentrera och sammanhålla aktionerna i en kommission?

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

Anf. 33 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Låt mig först deklarerar att jag delar den uppfattning Karl-Erik Svartberg gav uttryck för i sin inledning. Jag hade i slutet på hösten, då Torgny Larsson ställde en liknande fråga, tillfälle att uttrycka samma fördomanden. Jag uttryckte naturligtvis också de farhågor som är förknippade med det som har hänt i Sverige, inte bara under hösten utan under de gångna åren.

Jag tror att vi alla är överens om att det är viktigt att vi tacklar dessa frågor på mycket bred front, att vi förebygger sådan verksamhet och beivrar den när den uppstår. Bakgrunden till att jag gav ett ganska uttömmande svar var att jag ville visa på att mycket är på gång. Det finns många olika arbetsgrupper.

Min uppfattning är att en ny kommission inte kan tillföra så mycket. Risken är snarare att man då skyfflar över förslag till aktiviteter osv. åt kommissionen, som har ett mer övergripande ansvar.

Vi har ett antal grupper. Det finns en statssekreterargrupp med företrädare från framför allt Civildepartementet, skolan och Kulturdepartementet. De fyra myndigheter som har ansvar för delar av pengarna – Skolverket, Ungdomsrådet, Invandrarverket och Kulturrådet – har också en egen arbetsgrupp. Vi skall inrätta ett internationellt forum, där man på mycket hög nivå skall kunna få erfarenheter från andra länder. Det är bakgrunden till att jag inte för närvarande tror att en övergripande kommission befruktar arbetet.

Låt mig dessutom säga att jag stöter på väldigt många aktiviteter ute i landet: i skolor, organisationer och liknande.

Anf. 34 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Vi är överens i sak, och det är det viktigaste också för mig. Vi diskuterar metoderna. Jag tror att vi på något sätt måste vaccinera framför allt våra barn och ungdomar mot rasism och invandrarfientlighet, men vi behöver också ta itu med oss själva. Detta kan man utläsa också av kulturministerns svar och kommentarer.

Jag kan släppa tanken på en kommission. Jag förmodar att vi skall hämta erfarenheter utifrån på denna internationella sammankomst. Jag hoppas att det där också redogörs för vad vi faktiskt gör. Jag hoppas att det kommer ut. Innehållet i den redogörelse jag fått i dag är utmärkt.

Anf. 35 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det är naturligtvis min förhoppning att vi skall kunna arbeta på bred front, så att vi kan få del av erfarenheter från andra länder av t.ex.

vilka mekanismer som kan ligga bakom sådana utfall. En del säger att de t.ex. beror på svåra ekonomiska tider. Det kan säkert bidra, men jag tror att man gör det för enkelt för sig om man säger att utfallen bara beror på det. Vi ser att det finns internationella mönster – man har samma tendenser, men kanske på olika nivå och av olika grader. Vi vill också få del av erfarenheter av hur man kan bearbeta problemen.

Jag tycker att vi i Sverige skall vara stolta över att ha fått dessa prispengar. Min förhoppning är att vi skall kunna använda dem på ett verkningsfullt sätt, som bidrar till att vi ökar vår kunskap och våra möjligheter att motverka dessa tendenser framför allt hos ungdomar.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1992/93:305 om exporten av krigsmateriel

Anf. 36 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har med anledning av en artikel av krigsmaterielinspektören frågat mig hur regeringen tolkar riksdagens uttalande om mänskliga rättigheter i den nya lagstiftningen om krigsmateriel.

För den som läser skrivningarna om mänskliga rättigheter i sin helhet i propositionen, i utrikesutskottets betänkande, i mitt riksdagsanförande den 9 december samt i krigsmaterielinspektörens artikel i tidskriften Briefing från UD bör det stå helt klart att fullständig enighet råder om att kravet på respekt för mänskliga rättigheter är en grundläggande princip i svensk utrikespolitik och att detta villkor skärps i den nya krigsmateriellagstiftningen.

Jag bekräftade också i mitt riksdagsanförande att den formulering som Karl-Erik Svartberg åsyftar i propositionen, och som krigsmaterielinspektören återger i "Briefing från UD", inte innebär någon uppmjukning i förhållande till hittillsvarande praxis. Detta är också utgångspunkten för regeringens prövning av hithörande frågor.

Anf. 37 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Dinkelspiel för svaret, som jag är helt nöjd med. Anledningen till att jag ställde frågan var det som nämns i svaret. Vi har behandlat propositionen med dess formuleringar. Vi har i utrikesutskottet gjort en markering gentemot den formulering som vi tyckte var litet luddig, nämligen "grova och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter". Vi läste det som att det inte är nog med att kränkningarna skall vara grova, de skall dessutom vara omfattande. Vi menade att alla kränkningar av mänskliga rättigheter måste tas med i regeringens bedömning.

Jag markerade detta i riksdagsdebatten. Jag lyssnade på statsrådets inlägg i debatten om export av krigsmateriel. Jag var helt nöjd då. Något senare kommer den nya skriften Briefing från UD. Jag finner då att krigsmaterielinspektören inte med ett enda ord har berört utskottets kommentarer till skrivningen om mänskliga rättigheter. Det gjorde att jag kände att det var helt nödvändigt att få ett ytterligare klarläggande av det ansvariga statsrådet. Det

har jag fått, och det är jag tacksam för. Men jag är litet olycklig över att Utrikesdepartementet i sin information utåt ger en annan bild.

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

Anf. 38 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag är glad att kunna konstatera att fullständig enighet råder om tolkningen av lagstiftningen på denna punkt. Jag vet inte om utkastet till artikeln var skrivet före vår debatt i riksdagen. Det väsentliga är att propositionens ord citerades i artikeln.

Jag har i dag upprepat den försäkran som innebär att det är propositionens text samt den tolkning och det förtydligande som har gjorts av utskottet som är vägledande för vår prövning. Jag konstaterar därmed än en gång att vi i sak är fullständigt eniga. Detta är naturligtvis det avgörande för regeringens prövning av hithörande frågor.

Anf. 39 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag tackar för detta och hoppas att det på något sätt klargörs vad som gäller i denna fråga. Jag kan acceptera att man i den nya skriften har debattartiklar eller artiklar inifrån departementen som redovisar tjänstemäns egna synpunkter. Men här är det fråga om att beskriva en lag. Då är det viktigt att formuleringarna är korrekta.

Anf. 40 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag kan försäkra att vi kommer att utnyttja alla möjliga tillfällen, och att vi för övrigt redan har haft en särskild konferens för detta ändamål, till att klargöra innebörden av den nya lagstiftningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1992/93:318 om bestämmelserna om djurhållning för köttproduktion

Anf. 41 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Patrik Norinder har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att ändra vissa av Statens jordbruksverks föreskrifter i fråga om djurhållning inom lantbruket.

I Jordbruksverkets föreskrifter anges bl.a. att i ungdjursstallar får en stallavdelning bestå av högst 100 djurplatser. Djuren i en stallavdelning skall föras in och ut genom en dörr som inte har förbindelse med annan avdelning. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 juli 1989. För djurhållning i djurstallar som var i bruk den 1 juli 1989 träder bestämmelsen i kraft den 1 januari 1999. Bakgrunden till föreskriften är att hålla smittryck och sjuklighet på en låg nivå.

Den översyn av föreskrifterna om djurhållning inom lantbruket m.m. som Jordbruksverket för närvarande arbetar med beräknas vara klar i slutet på detta år. Översynen omfattar naturligtvis även den nu aktuella föreskriften. Bestämmelsen har varit utsatt för kritik. Som Patrik Norinder också tar upp i sin fråga har gränsen på maximalt 100 djurplatser i en stallavdelning ifråga-

satts. Kritik har även riktats mot kravet på sektionering av stallar när ung-
djuren kommer från enbart egna mjölkkor och mot sektioneringskravet i oi-
solerade stallar. Jag har av Jordbruksverket erfarit att verket har för avsikt
att bl.a. höja tillåtet antal djurplatser till 300 per stallavdelning.

Anf. 42 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Det var ett utför-
ligt och bra svar.

Som jordbruksministern känner till håller svenskt jordbruk för närva-
rande på med en omstrukturering och en produktionsanpassning för att
möta en internationell konkurrens. Många jordbrukare som har haft mjölk-
besättningar slutar med mjölkproduktion och övergår till köttproduktion av
både extensiv och intensiv karaktär.

Det sker ombyggnationer och även nybyggnationer av stallar för köttpro-
duktion. Som jordbruksministern påpekar har de djurstallar som var i bruk
den 1 juli 1989 en respit t.o.m. 1998 för anpassning till nu gällande lagstift-
ning. För de nya stallar som byggs eller de stallar som byggs om gäller dock
bestämmelserna från 1989. När det gäller dessa stallar måste det nu komma
ett snabbt besked om vilka riktlinjer som kommer att gälla.

Jordbruksverkets översyn beräknas inte vara klar förrän i slutet av året.
Konsekvensen av detta är att nya bestämmelser dröjer alldeles för länge. De
animalieproducenter som nu måste rusta sig för den konkurrens som uppstår
då vi förhoppningsvis inträder i EG 1995 måste få ett besked om hur de skall
agera. De kan inte vänta. Jag skulle vilja fråga jordbruksministern om han
är beredd att påskynda ett beslut som ger köttproducenterna möjlighet att
snarast komma i gång med ny- och ombyggnation av djurstallar.

Anf. 43 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Den ambition som ligger bakom bestämmelsen är, som jag
redan tidigare nämnde, en målsättning att hålla sjuklighet och smittryck på
en så låg nivå som möjligt. Den ambitionen finns naturligtvis kvar. Men det
är säkert möjligt, som Norinder har påpekat, att ha flera djur i en avdelning
om man har goda förutsättningar för övrigt.

Jag har erfarit att Jordbruksverkets översyn kommer att vara klar redan
under våren. Jag hoppas att man efter det kommer att vidta de förändringar
som är nödvändiga och som kan vara lämpliga. Jag förstår då att man bl.a.
kommer att öka djurantalet. Frågan är om man också kommer att gå vidare
när det gäller oisolerade stallar, där smittrycket av naturliga skäl är mindre
än i isolerade stallar.

Anf. 44 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för det. Det finns inga skiljak-
tigheter mellan oss vad gäller djurhälsan. Vi skall hålla en hög nivå på djur-
hälsan i Sverige. Men när man talar med veterinär expertis får man beskedet
att de inte kan se några stora problem med att utöka djurantalet. Det är
också precis vad jordbruksministern säger.

Det vore därför tacknamligt om vi så snabbt som möjligt kunde komma i
gång med dem som vill bygga om. Jag vet inte om jordbruksministern ser

någon skillnad mellan dem som har rekrytering från egna mjölkkor och dem som köper in mjölkkor utifrån. Det finns bestämmelser bl.a. för stall för kalvar. Kanske jordbruksministern kan utveckla detta något.

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

Anf. 45 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Om man för samman djur – det må vara grisar eller andra djur – uppstår ett större tryck även om man har rekrytering bara från en besättning. Det allra bästa i detta fall är naturligtvis om rekrytering sker från en egen besättning. Jag tror att det finns anledning att överväga – i varje fall om man har ett bra hälsotillstånd – om det över huvud taget finns några medicinska skäl för att begränsa djurantalet, när det handlar om rekrytering från egna djur.

Anf. 46 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Jag är nöjd med de svar som jag har fått av jordbruksministern. Jag vill bara understryka hur angeläget det är att vi så snabbt som möjligt får en ändring till stånd, om Jordbruksverket instämmer i detta. Det bästa vore naturligtvis om det under våren kunde komma ett beslut, men jag vet inte om det är möjligt. Jag vore dock tacksam om jordbruksministern ville verka för detta.

Anf. 47 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Denna bestämmelse är ju utfärdad av Jordbruksverket. Nu ser man över den. Såvitt jag förstår pågår detta arbete på det sätt som man har anledning att önska. Jag utgår från att det kommer att ske med all den skyndsamhet som är nödvändig.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1992/93:315 om gymnasieutbildningen och industrins rekryteringsbehov

Anf. 48 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Carl-Johan Wilson har frågat mig i vilken utsträckning regeringen – genom mig – kan medverka till att popularisera utbildning för industrin.

Som Carl-Johan Wilson har påpekat i sin fråga ligger ansvaret för gymnasieskolan inom Utbildningsdepartementets område.

Gymnasieskolan är så konstruerad att det är de enskilda individerna som själva avgör sin utbildningsinriktning. Berörda myndigheter och avnämare bör lämna en väl avvägd information om utbildningen och arbetsmarknaden.

Industrin har tydligt visat att den känner ett ansvar för dessa frågor och har sedan länge en kontinuerlig verksamhet som syftar till att ge information om villkoren för arbete inom näringslivet. Informationen ges i olika former och riktas till elever, lärare och ansvariga inom skolmyndigheter.

Jag anser att det är viktigt att näringslivet tar ansvar även i lågkonjunkturer genom att genomföra vissa rekryteringar. Därigenom undviks bristsitua-

tioner som i högkonjunktur kan bli kostnadsdrivande, och industrin försäkrar sig därigenom om ett jämnt tillflöde av kompetent arbetskraft.

I mars kommer, enligt vad jag har inhämtat, Utbildningsdepartementet att vara värd för en konferens om behovet av rekrytering till tekniska och naturvetenskapliga gymnasie- och högskoleutbildningar.

Vidare kan jag nämna att regeringen, för att underlätta för främst småföretagen att rekrytera vissa yrkeskategorier, överväger åtgärder för att öka möjligheterna för arbetslösa civilingenjörer att komma ut på arbetsmarknaden.

Anf. 49 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Värderade näringsminister! Jag är glad över att näringsministern själv svarar på min fråga och inte, som man ganska ofta råkar ut för, lämnar över den till någon annan minister med uppgift om att han eller hon har huvudansvaret. När det gäller detta ärende kunde näringsministern egentligen ha hävdad att det är utbildningsministerns ansvar. Att näringsministern över huvud taget svarar är ett bevis på att han känner ansvar även för industridelen i min fråga.

Den sak det gäller är egentligen mer alarmerande än man skulle kunna uppfatta av näringsministerns svar. Ändå tror jag att han tycker att det är ganska allvarligt. Om det är så illa i hela landet som det är i Jönköpings län, skulle inte mer än 700 ungdomar vara intresserade av att studera vid de utmärkta utbildningslinjer som är avsedda för jobb inom industrin.

Det är riktigt som näringsministern säger att man även rekryterar på annat sätt. Men om man över huvud taget skall ha ett utbildningsprogram i gymnasieskolan som utbildar för industrins behov, måste man anpassa det så att det lockar sökande. Annars är det bättre att bara ha den andra rekryteringen. Man kan säga att skolan har misslyckats, eftersom så få söker. Jag tänkte att näringsministern skulle kunna ha någon idé om hur man genom extra stimulanser från näringslivet kunde öka antalet sökande.

Kan man inte ta reda på anledningen? Kan inte näringsministern initiera en undersökning om vad det beror på att så få söker?

Anf. 50 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Det är riktigt att vi har ett betydande ansvar när det gäller att skapa en ökad kompetensutveckling inom näringslivet, vilket har uppmärksamats högst påtagligt. Regeringen skall återkomma till delar av detta i den s.k. forskningspropositionen i slutet av nästa månad.

Självfallet är det fråga om att anpassa utbildningen till efterfrågan. Men det gäller även att hos ungdomarna skapa motivation för att gå igenom denna typ av utbildning. Det finns i Sverige en tendens till att inte uppmuntra kompetensutveckling hos människor. Men i varje enskilt samtal som jag i dag för med näringslivets företrädare betonar jag vikten av att man hela tiden försöker höja kompetensnivåerna inom resp. företag för att skapa rätt motivationsgrund för vidareutbildning för den typ av yrken som ändå tenderar att bli bristyrken i en högkonjunktur. Det har i Sverige funnits en stark tendens till att för ett visst yrke anställa den som är billigast att anställa vid

just den tidpunkten i stället för att söka höja kompetensnivåerna på varje enskild befattning i företaget.

Vi kan också notera att det i Europa finns ett antal länder och bolag som har väsentligt fler akademiker anställda än vi har i Sverige, vilket är ett tecken på att vi inte tillräckligt har värnat om kompetensutvecklingen i näringslivet.

Anf. 51 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Herr talman! Här gäller det egentligen inte kompetensutveckling utan att få ungdomar, som funderar över vad de skall ägna sig åt under den yrkesverksamma delen av sitt liv, att förstå att denna utbildning för industrin är en kvalificerad utbildning. Jag tror att väldigt många människor i Sverige inte har klart för sig att denna utbildning är så kvalificerad eller att industrin nu har blivit så tekniskt utvecklad att det inte går att säga att får jag inga andra jobb kan jag i alla fall söka ett jobb på fabriksgolvet. Där har skolan misslyckats.

När det gäller den information som både grundskolan och gymnasieskolan har lämnat ut under de senaste åren har det snarare varit så att man har varit mån om att ange det andra könet än det traditionella såsom yrkesverksamt i jobbet. Skulle man visa en bild på en bilmekaniker, var det viktigt att det var en flicka. Skulle man visa en bild på ett sjukvårdsbiträde, var det viktigt att det var en pojke. Sådana insatser har man gjort.

Kan näringsministern lova att mera konkret göra någonting för att stärka industrins information?

Anf. 52 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är fråga om både kompetensutveckling och att skapa bättre motivation för att gå en yrkesutbildning inriktad på näringslivet. Jag tror att en av de allvarligaste saker som inträffade i Sverige på detta område under 1970-talet var den ganska betydande arbetslösheten bland ingenjörer och civilingenjörer, vilken under lång tid medförde svårigheter att rekrytera bra studenter med goda betyg till den typen av utbildning.

Om man jämför svenska och utländska företag inom samma koncern, finner man att de utländska har väsentligt fler högre utbildade anställda. Vi måste skapa en större efterfrågan, så att ungdomarna ser att de verkligen kan få jobb när de har gått igenom en yrkesinriktad utbildning för näringslivet. Sedan är detta givetvis en sak också för skolan.

Anf. 53 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Herr talman! Om det är sant att bara 700 ungdomar tror att industrin i Sverige kan ge dem jobb, är det så alarmerande att vi måste vidta åtgärder. Jag inser att näringsministern är beredd att göra någonting. Jag ville aktualisera problemet för att det skulle finnas kunskaper om detta inte bara i Utbildningsdepartementet – där har man misslyckats – utan även i Näringsdepartementet.

Anf. 54 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag kan försäkra Carl-Johan Wilson att vi arbetar mycket aktivt med detta. Vi har direkta program som vi nu jobbar med för att för-

söka få ut i näringslivet fler av dem som har genomgått utbildningar. Vi ser det såsom centralt att man skapar goda exempel och förebilder, som kan motivera ungdomar att gå igenom denna typ av utbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1992/93:323 om riskkapitalbolagens verksamhet

Anf. 55 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Kristina Svensson har frågat mig vilka kriterier och riktlinjer som gäller för riskkapitalbolagens verksamhet.

Frågan är framställd mot bakgrund av bankernas försiktighet när det gäller lån till mindre företag.

På grundval av regeringens proposition 1992/93:41 Kapital för tillväxt, beslutade riksdagen i november 1992 om riktlinjer för utskiftningen av vissa medel ur de förutvarande löntagarfonderna. Sex riskkapitalbolag och två portföljförvaltande bolag har tillförts totalt 6,5 miljarder kronor.

Utskiftningen till privata ägare är nu i allt väsentligt genomförd. Det innebär att verksamheten bedrivs i enlighet med resp. bolagsordning. Enligt dessa skall riskkapitalbolagen på kommersiella grunder förstärka de små och medelstora företagens kapitalbas genom sina investeringar. Det ökar möjligheterna för banker att lämna lån till sådana företag. Därigenom främjas dessa företags långsiktiga utveckling.

Samtidigt skall verksamheten leda till god och långsiktig avkastning för riskkapitalbolagens ägare.

På grundval av proposition 1992/93:82 Kapital för nya företag, m.m. kommer nu Industri- och nyföretagarfonden att tillföras ökade resurser och handlägga frågor om stöd till utvecklingsprojekt och nyföretagarlån. Det innebär viktiga komplement till riskkapitalbolagen.

Anf. 56 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret. Det kan mycket kort sammanfattas i att det finns 6,5 miljarder kronor i riskkapitalbolagen, att de är privatiserade, att det är bolagsordningarna som bestämmer formerna och sätter upp målen för verksamheten, och att riskkapitalbolagen på kommersiella grunder skall förstärka de små och medelstora företagens kapitalbas genom sina investeringar.

Detta betyder att ett av de största problem som vi har i dag, att det saknas riskkapital för många företag, inte kommer att lösas med hjälp av dessa riskkapitalbolag. Detta innebär att företag som, på grund av den ekonomiska krisen, befinner sig i tillfälliga svårigheter helt kommer att försvinna.

Jag har ett färskt exempel som gäller detta: Björneborgs Jernverks AB. Det handlar om arbeten för 230 människor. Det saknas i princip 20 miljoner kronor. Detta är inte det enda exempel som jag har.

När jag besöker arbetsplatser i mitt hemlän är den stående frågan: Var finns riskkapital i dag? Därför har jag ställt den här frågan till näringsministern.

I normala fall är naturligtvis detta en uppgift för bankväsendet, men det fungerar i dag inte på det sätt som det skall fungera på. Det vet vi alla.

Vart skall man då vända sig? Skall man vänta sig regionala insatser eller skall man vända sig till utvecklingsfonder? Nej, där finns heller inga pengar som kan klara av det här. Man trodde kanske att de här riskkapitalbolagen skulle ställa upp med de mjuka lån som behövs, men det kommer de förmodligen inte att göra.

Vad finns det för instrument för att tillgodose behovet av riskkapital?

Anf. 57 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Den typ av insatser som Kristina Svensson efterlyser är knappast något som bankerna skall ställa upp med. De skall syssla med kommersiella krediter. De skall få tillbaka sina utlånade pengar.

Det är riktigt att de kanske omedvetet har sysslat med riskkapital under 80-talet, men det är inte det som de skall syssla med.

Vi har gått in för att garantera banksystemet för att få i gång en fungerande riktig lånemarknad igen. Det kommer att ta viss tid i och med att det finns en hel del psykologiska spärrar att ta sig igenom.

Vi har satsat dessa 6,5 miljarder i riskkapitalbolag. Det är inte fråga om någon form av industriakut. Det är inte fråga om någon form av industristöd, utan det är en form av villkorslån. Det är fråga om minoritetsandelar i ägande av kommersiellt riktiga företag, som kan vara lönsamma.

Att Kristina Svensson dömer ut dessa bolag, genom att säga att de inte är villiga att gå in i sunda kommersiellt riktiga investeringar, är inte särskilt bra, oavsett om det gäller Björneborg eller något annat bolag. Varje bolag skall få möjlighet att visa att de kan göra riktiga kommersiella bedömningar.

När det gäller industristöd eller mjuka lån som går utöver detta är min uppfattning – den har även bekräftats av riksdagen – att det kapital som inte kräver ränta utöver inflationen skall satsas på nya produkter och företag. Detta sysslar Industri- och nyföretagarfonden med, medan företag som är i gång skall ha vanligt kommersiellt kapital. Annars snedvrids konkurrensen mellan olika bolag.

Anf. 58 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! I dessa tider, som är långt ifrån normala, behöver många företag tillgång till mjuka lån för att överleva. Det kan röra sig om en period på två år. Sedan kan de komma in i en stabil verksamhet igen.

Det här instrumentet saknas. Jag frågar återigen näringsministern: Har regeringen, i det här fallet näringsministern, några planer på något nytt instrument som kan ge oss denna möjlighet?

Anf. 59 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Den kommersiella satsningen på riskkapital, som skall gå till mindre eller medelstora företag, är den största som har gjorts i Västeuropa i modern tid.

Det är fråga om riskbärande kapital, vilket innebär att banker kan lämna lån därunder. Det finns en del som tror att detta kan komma att innebära kapitalinjektioner i näringslivet på kanske upp till 65 miljarder.

Det är självklart upp till dem som vill ha kapital från dessa bolag att kunna visa att det innebär sunda investeringar, på ett eller flera års sikt. Det är den typen av insatser som vi är beredda att göra.

Därutöver har konkurrenskraften för svenskt näringsliv stärkts, genom att skatterna under föregående år sänktes med 36 miljarder, som riksdagen beslutade, och genom den de facto-devalvering som nu också har skett.

Detta innebär sammanlagda konkurrenskraftsförbättringar på mellan 15 och 20 % för samtliga företag. Detta är en av de största konkurrenskraftsförbättringar som i modern tid har skett i Sverige.

Anf. 60 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Skall jag tolka näringsministern så, att stabila företag som har råkat in i tillfälliga svårigheter medan de väntar på sådana här lån och bedömningar skall gå under och helt utplånas?

Det handlar dels om att människor förlorar arbeten, dels om att hela samhällen plånas ut. Det handlar också om att en del av vår industribas försvinner. När ett företag försvinner kan det inte återuppstå igen.

Skall man bara se tiden an? Jag efterlyser verkligen aktiva åtgärder.

Anf. 61 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Industribasen skall växa. Det bästa sättet för en industribas att växa är att företagen blir radikalt mer lönsamma. Det blir de genom ett väsentligt lägre kostnadsläge, som vi nu har fått i Sverige. Det är kanske den största förbättringen för svenskt näringsliv i modern tid, som har skett på kort tid.

När det gäller räntan på lån till stabila företag vill jag säga att det just är den typen av företag som vi tänker på när vi garanterar banksystemet för att få i gång normal, kommersiell kreditgivning. Det är dem som vi tänker på när vi inrättar de s.k. riskkapitalbolagen, som kan göra investeringar på många års sikt, men de måste vara satsningar som har förutsättningar att långsiktigt kunna bli lönsamma och därmed utgöra goda investeringar. Det är den typen av satsningar som bygger välfärd.

Anf. 62 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag talar om företag som långsiktigt blir lönsamma. Jag talar om sådana företag som tillfälligt råkar in i svårigheter och om vad de i dag får för hjälp. Det handlar frågan om.

Anf. 63 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Företag som råkar i tillfälliga svårigheter men som har en god kommersiell idé har goda möjligheter att tjäna pengar efter en kapitalinjektion. De har också möjligheter att få pengar från riskkapitalbolagen. Men det åligger givetvis dessa företag att visa att det verkligen är en god investering.

Självfallet får företagen efter några år visa att det verkligen blev bra projekt. Det får inte bara bli någon form av industriakut.

Jag vill även notera att utvecklingsfondernas lånekapital kvarstår i utvecklingsfonderna. Den sista redovisning som jag fick ifrån dem var att hälften

av deras lånefond fortfarande inte var utlånad. Den stod på bankinlåning. De har alltså på många håll i landet fortfarande kapacitet för fortsatt kreditgivning.

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1992/93:275 om en skuldsaneringslag

Anf. 64 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Maj-Lis Löow har frågat mig om jag är beredd att ompröva mitt beslut om att lägga det färdiga förslaget om skuldsaneringslag åt sidan.

Jag har i olika sammanhang, bl.a. här i riksdagen, under senare tid besvarat frågor om skuldsanering. Det torde vara väl bekant att jag av olika skäl är tveksam till att införa en lag om skuldsanering med inslag av tvångsmässighet. Jag har alltså ingenting emot *skuldsanering*, tvärtom! Det jag vänder mig emot är att på detta område genom lagstiftning gripa in och tvångsmässigt reglera människors mellanhavanden. Dessutom skulle ett införande av en skuldsaneringslag, enligt det liggande förslaget, medföra inte obetydliga kostnader för staten. I det nu rådande statsfinansiella läget är enbart detta skäl nog att vara tveksam. Ett ytterligare skäl till min tveksamhet är att en sådan skuldsaneringslag inte skulle hjälpa särskilt många människor. Det stora flertalet av dem som har ekonomiska bekymmer skulle inte beviljas skuldsanering enligt den förslagna lagen. Jag kan som exempel nämna att alla med stora skulder knutna till sitt boende i praktiken inte kommer i fråga för skuldsanering enligt förslaget. Den föreslagna skuldsaneringslagen är med andra ord *inte* särskilt *effektiv* när det gäller att komma till rätta med privatekonomiska problem.

Trots dessa tveksamheter har jag inte – som frågeställaren felaktigt påstår – beslutat att lägga förslaget åt sidan. Vad jag har sagt tidigare, och nu upprepar, är att jag *för närvarande* inte är beredd att lägga fram något förslag om en skuldsaneringslag. Jag vill först avvakta och se vad olika frivilliga lösningar kan leda till. Dessa frågor bevakas därför mycket noga inom Justitiedepartementet. Skulle det visa sig att en skuldsaneringslag är nödvändig, utesluter jag inte lagstiftning. *För dagen* är dock någon sådan inte aktuell.

Anf. 65 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Den här frågan har debatterats mycket under det senaste året. Det beror på flera saker. För det första lade Insolvensutredningen fram ett förslag 1990. Detta förslag har remissbehandlats och stötts och blötts en hel del. För det andra befinner sig väldigt många människor just nu, mer eller mindre oförskyllt, i en svår och desperat situation. För det tredje efterlyser många, som i sin yrkesutövning möter människor med dessa problem, det här instrumentet vid sidan av möjligheten till frivilliga insatser. För det fjärde är Sverige nu sist i Norden. Norden är långt framme på det här området. Danmark har haft en skuldsaneringslag sedan 1984, och Norge och Finland kommer att få en sådan från och med januari 1993.

Jag är medveten om att justitieministern besvarade frågor på det här området i april och i oktober förra året. Jag är också väl medveten om hur det är att vara minister och få stå och svara på samma frågor flera gånger om. Anledningen till att jag ställde min fråga före jul är att samtidigt som vi har fått uppleva att Gun Hellsvik har varit mycket avvisande och kallsinnig uttalade både Alf Svensson och Bengt Westerberg klara sympatier för en skuldsaneringslag och tyckte att det skulle vara bra. Jag tyckte då att jag kunde skymta ett nytt ljus i tunneln och ville veta om justitieministern hade tagit intryck av det här. Det glimtar också litet i tunneln när man läser budgetpropositionen. Skrivningen där är litet mjukare. Ljuset fortsätter att blinka litet även efter det här svaret.

Man kan ha vissa förhoppningar om att det skall hända någonting. Men det får inte dröja för länge. Vi skall ha klart för oss att det är nu som väldigt många människor som befinner sig i en mycket svår situation skulle behöva en skuldsaneringslag. De människor som jobbar med att försöka reda ut dessa problem efterlyser en lagstiftning.

Anf. 66 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Det är helt riktigt som Maj-Lis Lööw säger att det finns väldigt många som i dag i Sverige har en mycket besvärlig privatekonomisk situation på grund av tidigare skuldsättningar. Jag tycker att det är viktigt att gång på gång poängtera att det förslag till skuldsaneringslag som lades fram 1990 skulle vara till hjälp för ytterst få av alla dem som har stora problem. Däremot skulle införandet av en sådan lag innebära en ökad kostnad för våra domstolar.

Från regeringens sida var vi överens med Socialdemokraterna om – som jag har uppfattat det – stora och svåra sparbeting för rättsväsendets del. Skall vi lägga ytterligare kostnader på våra domstolar får vi göra besparingar någon annanstans inom rättssystemet. Detta skulle dock bara klara av att lösa en marginell del av det stora problemet. Därför menar jag att det är viktigare att i första hand söka sig fram på andra vägar.

Därför har vi tillsammans med Civildepartementet satt i gång en försöksverksamhet för att öka trycket på de frivilliga uppgörelserna. Därigenom kan vi troligen hjälpa betydligt fler än vad vi kan göra med en skuldsaneringslag, som andra som är i behov av rättssystemet skulle få vara med och betala genom minskad hjälp på andra håll.

Anf. 67 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Låt mig bara säga till justitieministern att vi aldrig har krävt att skuldsaneringslagen skulle behöva se ut exakt så som Insolvensutredningen föreslog.

Jag är också medveten om att lagen skall hjälpa toppen på isberget. Det skall vara så att de allra flesta problem klaras ut med frivilliga överenskomelser, och det tycker jag är riktigt. Ibland har farhågan framskyttat att en skuldsaneringslag skulle urholka betalningsmoralen. Denna risk är inte särskilt stor, eftersom det inte rör sig om så många människor. Jag är medveten om att i den mån det här, åtminstone initialt, kostar – jag tror dock att folk nu är mycket försiktiga med att försätta sig i en sådan situation – när det

gäller dem som redan har hamnat i en sådan situation måste vi naturligtvis omprioritera. Vi fortsätter att tjata.

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

Anf. 68 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Låt mig göra en avslutande kommentar som också får ses som en viktig information. Vi är i dag inte utan instrument när det gäller att klara av de extrema situationer som skuldsaneringslagen också skulle kunna klara av. Vi har ackordslagen, och en av kronofogdarnas uppgifter är att medverka i den här typen av situationer.

En person som särskilt har fört fram detta i debatten är den före detta riksdagsledamoten Sten Sjöholm, som har vikt sitt liv åt kronofogdeverksamheten. Han undrar varför vi skall ha ett instrument till när vi redan har ett som vi kanske inte utnyttjar på det sätt som vi borde.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1992/93:312 om narkotikafria kriminalvårdsanstalter

Anf. 69 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Dan Ericsson i Kolmården har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att infria målsättningen att kriminalvårdsanstalterna skall vara fria från narkotika.

Frågan är föranledd av att Kriminalvårdsstyrelsen enligt Dan Ericsson beslutat att avskaffa visitationspatrullerna.

I en interpellationsdebatt den 20 november 1992 lämnade jag en utförlig redogörelse för de insatser som görs för att komma till rätta med narkotika-problemet inom kriminalvården. Jag har inte möjlighet att inom ramen för frågeinstitutet åter redovisa samtliga de åtgärder som krävs för att nå målet med narkotikafria anstalter, utan begränsar mig till frågan om visitationspatrullerna.

En arbetsgrupp inom Kriminalvårdsstyrelsen gjorde under förra året en översyn av visitationspatrullernas verksamhet och organisation. Enligt vad jag har inhämtat förslås i översynen att de särskilda visitationspatrullerna läggs ned och att verksamheten i stället inordnas i regionernas normala verksamhet. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen innebär denna förändrade inriktning ett väsentligt ökat ansvar för vård- och tillsynspersonalen att hålla fängelserna narkotikafria. Därigenom kommer den resurs som visitationspatrullerna representerar enligt styrelsens bedömning att användas effektivare än i dag.

Kriminalvårdsstyrelsens syfte med åtgärderna är således att förstärka kontrollen av narkotika. Mot denna bakgrund saknar jag nu anledning att ifrågasätta åtgärderna. Jag utgår från att Kriminalvårdsstyrelsen följer upp resultatet av verksamhetsförändringen och vidtar åtgärder om den förväntade ökade kontrollinsatsen inte uppnås. Jag avser att hålla mig underrättad om den fortsatta utvecklingen.

Anf. 70 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Som ministern sade hölls här i kammaren för två månader sedan en interpellationsdebatt om insatser mot narkotika på fängelserna. En av de intressanta delarna i den debatten var att justitieministern sade angående just dessa visitationspatruller, som kallas Svarta gänget, att utgångspunkten för översynen av dessa patrullers arbete inte var att dessa skulle försvinna utan att deras verksamhet skulle effektiviseras. I debatten drogs slutsatsen att beskedet var att visitationspatrullerna skulle behållas – ett påstående som justitieministern då inte motsade.

Bara två månader senare ges nu ett annat besked, nämligen att justitieministern inte har anledning att ifrågasätta ett förslag om att lägga ner de särskilda patrullerna. Det är känt att de få som arbetar inom dessa visitationspatruller står för en klar merpart av narkotikabeslagen på fängelserna. Man finner också ofta material och åtgärder för förberedelse till rymning. Dessa förebyggande insatser mot rymningar är en bieffekt av visitationerna. De upptäckterna skulle kanske inte ha gjorts på annat sätt. Varför skall man då avveckla det som fungerar?

Det är egentligen självklart att ordinarie vård- och tillsynspersonal skall arbeta effektivt med dessa frågor. Men det motsäger inte att dessa patruller behövs. Jag tror att det är hög tid att ministern slår näven i bordet. Har ministern gett besked om att "Svarta gänget" skall få fortsätta kan man inte strax därefter bara acceptera att de försvinner. Om statliga verks åtgärder kan komma att gå stick i stäv med regeringens politik att rensa fängelserna från knark måste regeringen agera och säga ifrån. Min följdfråga är återigen: Vad avser ministern att göra nu?

Anf. 71 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Det finns en hel del missuppfattningar i den här debatten. Det är inte så att visitationspatrullerna helt försvinner. Vad som sker är en decentralisering av verksamheten och att den centrala verksamheten därigenom försvinner och resurserna fördelas.

Bakgrunden till denna decentralisering är, att av de resurser som finns i dag, med 23 engagerade personer i patrullerna fördelade på 7 olika patruller, används på grund av centraliseringen oskäligt mycket tid enbart till resor. Genom att koppla dessa personer direkt till regionerna får vi en förbättrad situation. Jag kan nämna att motsvarande 1 tjänst per patrull, dvs. 7 av de 23 tjänsterna, varje år går åt till restid.

När det gäller hundarna finner man motsvarande situation. Även en mycket stor del av hundarnas arbetstid används till annat än effektivt arbete. Uppgifterna visar att av den tillgängliga tiden för narkotikahundarna var i genomsnitt drygt 1 151 timmar spilltid.

Det är för att effektivisera verksamheten som man nu försöker att få till stånd förändringar. En viktig förändring är att aktivera vårdarna inom fångvården så att de tar en aktiv del i bekämpningen av narkotikaproblemet.

Anf. 72 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Det är faktiskt nästan litet komiskt att ständigt höra detta tal om effektiviseringar. Justitieministern talar om tidsåtgång, att man reser osv.

Det viktiga är väl ändå att se till resultaten. Dessa patruller står för en klar merpart av alla beslag. Det är vad det handlar om.

Jag har tagit reda på litet grand vad denna verksamhet kostar. Man beräknar att den kostar ca 8 miljoner. 7 av dessa miljoner kommer nu att fördelas ut till regionerna. Den extra miljonen går till resor och traktamenten men också utbildningar. Är inte den verksamheten värd de pengar den kostar om man når en hög effektivitet? Jag är mycket rädd för, att om man avvecklar verksamheten kommer det att medföra ökat antal rymningar och större narkotikaproblem.

Såvitt jag förstår vill också vårdarna ute på anstalterna behålla dessa patruller. De är en styrka och ett stöd för dem i den ordinarie verksamheten. Jag tycker inte att jag har fått svar på frågan. Varför avveckla någonting som fungerar effektivt när man heller inte sparar så mycket pengar genom denna åtgärd?

Anf. 73 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Vi kanske först bör göra klart för oss att vi i riksdag och regering sätter upp målen men att vi inte ens har den formella rätten, och vi bör heller inte ha den, att exakt tala om hur arbetet skall genomföras.

Jag är övertygad om att vi är helt överens om att vi skall göra allt vi kan för att komma åt narkotikaproblemen på våra fängelser. Jag har också sagt att jag har för avsikt att hålla mig väl underrättad om hur verksamheten fungerar och om den förändrade verksamheten resulterar i att man minst lika bra, men helst bättre, kan klara av narkotikaproblemen på våra fängelser.

Eftersom visitationspatrullerna är de som i första hand ägnar sig åt kontroll av narkotikaförekomst är det rätt självklart att merparten av beslagen också sker genom deras försorg. Men kan vi använda mer av deras tid till att verkligen arbeta med kontroll av narkotikaförekomst kan det förhoppningsvis ske ytterligare beslag. Kan vi dessutom, vilket är tänkt, använda dessa personer bättre för att utbilda vårdarna i att finna narkotika, när vi förhoppningsvis ytterligare ett steg i möjligheterna att komma åt narkotikan.

Anf. 74 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Justitieministern säger att hon inte har den formella rätten att gripa in. Det kan i och för sig vara korrekt. Men det anmärkningsvärda är att ministern för två månader sedan gav ett besked om att denna verksamhet inte skulle avvecklas, och ändå driver nu verket en sådan linje. Man kan då fråga sig: Skall statliga verk föra sin egen linje, eller är det regeringen som skall leda landet och ange de målsättningar och riktlinjer som gäller för hur verksamheten skall bedrivas?

Självfallet skall de 2 500 vårdare som finns ute i verksamheten bli bättre och duktigare. Men det är ändå dessa 23 personer i denna grupp som står för 75–90 % av tillslagen. Varför inte fortsätta att använda den resursen effektivt som ett stöd i andras arbete?

I dag skriver justitieministern i en artikel i Svenska Dagbladet om kampen mot brottsligheten. Där står bl.a. att det är viktigt att polisen utvecklar sin förmåga att avslöja narkotikabrottslighet. Men detsamma måste ju också

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

gälla här. Kan vi då effektivisera gruppens arbete ytterligare är detta ett verksamt medel.

Anf. 75 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag vill markera att det faktiskt inte är fråga om nedläggning utan om en förändrad organisation. Det tycker jag skall klarläggas i detta sammanhang. Sedan kommer jag, vilket jag kan påpeka igen, att mycket noga följa hur man klarar av att lösa narkotikaproblemen på våra fängelser. Självfallet är det min skyldighet att reagera om jag anser att man inte följer upp målen. Men det är inte fråga om att lägga ner, utan det är fråga om en annan organisation.

Anf. 76 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Jag är tacksam för att ministern skall följa utvecklingen noggrant. Men jag kommer ändå inte ifrån att det är ett ändrat ställningstagande i förhållande till vad som sades för två månader sedan, och då blir man ju litet orolig. Det hade varit bättre om justitieministern i dag hade kunnat ge beskedet att denna grupp givetvis skall finnas kvar och arbeta. Sedan kan man diskutera formerna för detta arbete. Men det viktiga är att vi har en sammanhållen och effektiv insatsgrupp.

Jag vill avsluta debatten med att citera något av vad de som finns i verksamheten säger. Vid en av razziorna sade en av fängvårdarna: "Den justitieminister som tillåter att 'Svarta gänget' försvinner kan inte sträva efter att kåken ska bli knarkfri ---" Jag tror inte att det är på det sättet. Justitieministern har en ambition. Men vad vårdaren menar är allvarligt. En avveckling innebär större svårigheter att hålla rent från knark.

Anf. 77 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag har tagit del av samtliga remissvar på Kriminalvårdsstyrelsens förslag till förändrad organisation för visitationspatrullerna. En genomgång av dessa remissvar visar att samtliga kriminalvårdsregioner ser positivt på förändringen och ser fram emot förbättrade möjligheter att utöva kontroll över narkotikan på våra fängelser.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1992/93:325 om brottsoffrens situation

Anf. 78 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Dan Ericsson i Kolmården har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att bryta brottsutvecklingen.

Den fråga Dan Ericsson ställt är så omfattande att något fullständigt svar knappast kan lämnas i detta sammanhang.

Inledningsvis vill jag dock understryka att ett av regeringens mål, vilket också intagits i regeringsförklaringen, är att effektivisera brottsbekämpningen och stärka brottsoffrens ställning.

Regeringens redan vidtagna och planerade åtgärder ligger på olika plan

och griper in på många av samhällets olika områden. Som Dan Ericsson torde känna till har jag i Justitiedepartementets avsnitt i budgetpropositionen redovisat en rad åtgärder för att uppnå det i frågan angivna syftet, nämligen att bryta brottsutvecklingen. Särskilt stor vikt läggs vid åtgärder mot vålds- och narkotikabrott.

I riksdagen ligger för närvarande förslag om skärpta regler för villkorlig frigivning, skärpta regler för ringa narkotikabrott, särskilt sådana som gäller konsumtion av narkotika, och förslag till strängare straffskalor för en rad brott med särskild inriktning på våldsbrott, bl.a. mot kvinnor. Regeringen planerar att lägga fram förslag om sänkt promillegräns för grovt rattfylleri och skärpta straff för rattfylleribrott.

Långtgående åtgärder har vidtagits för att avhjälpa polisbristen, och jag har gott hopp om att denna kommer att vara avhjälpd redan under det kommande budgetåret.

Brottsoffrens ställning förstärks, bl.a. förbereds förslag till utvidgad rätt till målsägandebiträde och förbättrat stöd till offer för brott som begåtts utomlands. Brottsofferjourer och kvinnojourer erhåller fortsatt stöd. En departementspromemoria med förslag till ytterligare åtgärder för att öka stödet till dem som utsätts för brott kommer att remitteras inom kort.

Allt detta är ändå bara ett axplock av vad som gjorts och görs på detta område. Jag kan försäkra Dan Ericsson om att ingen möda kommer att lämnas ospard när det gäller att bryta brottsutvecklingen. Detta är i själva verket fundamentet för regeringens kriminalpolitik.

Anf. 79 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret också på denna fråga.

Som ministern säkert har sett får vi varje dag i Sverige nära 2 200 brottsoffer – Expressen har ju haft en artikelserie om detta. Varje minut dygnet runt blir någon bestulen. Till grund för detta ligger undersökningar som gjorts av SIFO, men Statistiska centralbyrån bekräftar uppgifterna och säger att det kan handla om ännu större antal än vad de här siffrorna anger.

Det här är självfallet helt oacceptabelt. Utvecklingen går ju, dess värre, tvärsen mot det som är regeringens målsättning. Ministern säger i sitt svar att fundamentet för regeringens politik är att vända den här brottsutvecklingen, och det tycker jag är väldigt bra.

Regeringen har nu suttit ett tag, och justitieministern har haft möjlighet att agera. Så görs också – det skall erkännas – i den budgetproposition som vi nyligen har fått ta del av. Frågan är ändå om åtgärderna är tillräckliga och varför det har gått så långsamt att lägga om kurs.

En annan fråga är om ministern kan göra den utfästelse som faktiskt görs i det här svaret, nämligen att polisbristen kommer att vara avhjälpd under det kommande budgetåret. Det skall bli intressant att se om man når upp till detta. Jag kommer att följa den utvecklingen och hoppas kunna återkomma om något år för att se om detta verkligen har blivit verklighet. Kan det målet uppnås, har vi nått oerhört långt. Jag är emellertid rädd för att åtgärderna inte räcker.

En annan fråga är det långsiktiga perspektivet, hur man skapar trygga och stabila uppväxtförhållanden för barnen och hur vi skall få in mer normtän-

kande i skolan. Att sätta gränser och ge normer för barn och ungdom är något som långsiktigt kan dämpa de här brotten. Vad har justitieministern gjort just på de områdena? Jag anser att ministern skall agera också där.

Anf. 80 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Det sista Dan Ericsson i Kolmården tar upp är det absolut viktigaste. Det gäller att vi förändrar våra attityder, att vi som vuxna lär våra barn att respekt för medmänniskor är grundläggande och ett krav i ett civiliserat samhälle.

Detta är emellertid inte något man kan lagstifta fram, men debatten är ändå viktig. Jag får ofta ta emot stryk just för att jag talar så mycket om vårt gemensamma ansvar för upprätthållandet av moralen, hur viktigt det är att vi har egen heder. Det kan vi inte tvinga fram med aldrig så många poliser, men Dan Ericsson, jag och alla andra kan i debatten utöva påverkan.

Det pågår också på flera andra departement ett arbete som är av särskild betydelse på det här området. Det gäller exempelvis arbetet kring skolans utformning och roll och möjligheten att välja olika skolor, som är anpassade efter olika barns behov. Barnomsorgspengen är en viktig faktor i sammanhanget. Den innebär att vi för över ansvaret och visar förtroende för föräldrarna. Det är en viktig förutsättning för att föräldrarna skall kunna leva i sin föräldraroll. Detta var några exempel.

Dan Ericsson tar också upp polisen. Även om allting i dag tyder på att alla tjänster kommer att vara besatta nästa budgetår, krävs också något annat, nämligen ett nytt arbetssätt, vilket också markeras i budgetpropositionen. Det är inte meningen att så många poliser skall sitta inomhus, utan våra poliser måste vara synliga. Det är viktigt ur brottspreventiv synpunkt, och det är viktigt för att skapa trygghet.

Anf. 81 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! I min fråga tar jag också upp litet mer om brottsoffren och deras ställning. I debatten har det ju alltmer kommit fram att brottsoffrens ställning skall stärkas, och det som står i svaret om ökade insatser för brottsoffren är bra. Jag hoppas verkligen att vi kan nå därhän. Det är bra att regeringen är på offensiven i den frågan.

Jag har en liten följdfråga och kanske också en uppföljning till det som tidigare har sagts. Vilken målsättning – om vi nu talar i de termerna – är egentligen uppsatt när det gäller antalet brottsoffer? Bara i dag får vi över 2 000 nya offer. Finns det någon målsättning i siffror på hur många brottsoffer vi kan komma att ha om ett år, två år, osv? Kan ministern redovisa någon form av mätbar målsättning, att antalet brottsoffer skall minska så eller så mycket? Kan en halvering, till att börja med, vara en rimlig målsättning, som sedan organisationerna och resurserna skall anpassas till, eller vad har ministern för mått?

Anf. 82 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Som jag redan har påpekat ser vi det som en viktig fråga att finna vägar att stödja brottsoffren. När vi påbörjade vårt arbete efter regeringsskiftet såg vi av den anledningen till att avsätta en person på Justitiede-

partementet som har huvudansvar för och ägnar merparten av sin tid just åt brottsofferfrågorna. Det är också detta som gör att vi nu i mars förhoppningsvis kan lägga fram ett paket som rör brottsofferfrågor.

Dan Ericsson i Kolmården frågar om vi som målsättning har någon mätbar nedgång i antalet brottsoffer, men jag kan inte tänka mig att något tal är acceptabelt. Att sätta upp målet att vi skall minska antalet brottsoffer från 2 200 i dag till 2 000 nästa år är för mig otänkbart. För mig är varje brottsoffer ett för mycket. Alltså måste vi göra allt vi kan för att pressa ner brottskurvan.

Anf. 83 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Det är helt riktigt att målsättningen är att vi skall nå ner till noll, men man måste väl ändå säga att det är en utopi att tro att vi når därhän. Då måste vi på något sätt kunna mäta om de åtgärder regeringen har föreslagit och kommer att föreslå riksdagen ger den effekt man efterfrågar.

Jag vill därför än en gång fråga: Finns det inte anledning att ha en "inre" målsättning, så att vi uppnår det här brottet på brottskurvan? Detta är ju, som det uttrycks i svaret, också fundamentet för regeringens politik.

Då vore det kanske bra att säga att vi om ett år skall ha fått ner siffrorna från 2 200 till en lägre siffra. Jag inser att det är svårt, eftersom man då kanske får stå till svars här om ett år igen. Men vi måste våga detta och faktiskt anpassa organisation och resurser till vad som krävs för att successivt vända utvecklingen.

Anf. 84 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! För mig är det viktigt att man funderar över vad det är för åtgärder som kan resultera i ett brott på brottskurvan. Det är bl.a. besatta polistjänster, synliga poliser och – inte bl.a. utan huvudsakligen – normer i samhället. Vi måste överföra en känsla för andra människor till våra barn.

Jag tror inte på att sätta upp siffror. Jag tror mer på att analysera varför det är fel i dag och vad vi kan göra för att ändra på det. Sedan kommer siffrorna att visa om vi är på rätt väg eller ej.

Anf. 85 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Vi kommer kanske inte längre här. Vi får hoppas att vi får detta brott på brottskurvan.

Jag skulle vilja återvända till vad ministern sade i sitt första inlägg om det långsiktiga perspektivet. Ministern talade om det angelägna med en barnomsorgspeng, ett vårdnadsbidrag eller en vårdlön, hur man nu vill uttrycka det. Det viktiga är att familjen själv får avgöra på vilket sätt den skall ta hand om sina barn och att vi skapar ekonomiska förutsättningar för det.

Jag tar ministerns uttalande som ett löfte att verkligen vara pådrivande så att regeringen lägger fram ett sådant förslag. Jag tror att det är ett av de fundament som behövs för att skapa stabilitet och trygghet. Familjerna bör själva få välja på vilket sätt de vill ha omsorg om sina barn. Därmed tror jag att vi kan bidra till att vända brottsutvecklingen långsiktigt. Jag är tacksam för det beskedet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1992/93:298 om forskningen om orsakerna till plötslig död bland orienterare

Anf. 86 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Sigge Godin har frågat statsrådet Lundgren om regeringen avser att medverka till att vissa forskningsinsatser med anledning av plötslig död bland orienterare snarast kommer till stånd.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det ankommer på mig att besvara frågan.

Den ökade frekvensen av plötslig död bland elitorienterare är i många avseenden gåtfull. Det enda man tycks veta säkert är att dödsfallen har orsakats av en akut rubbning av hjärtrytmen under eller strax efter ett tränings-tillfälle.

Dödsfallen har bl.a. lett till att vissa tränings- och tävlingsrestriktioner föreligger för orienterare i elitskiktet. Rapporter från idrottsklubbar ute i landet visar att också motionärer inom såväl orienteringssporten som andra idrotter nu avstår från träning och tävling av rädsla för att drabbas, trots att motionärer inte har bedömts tillhöra riskgruppen.

I Sverige är det huvudmännen för hälso- och sjukvården som ansvarar för att sjukdomar diagnostiseras och behandlas. Detta gäller naturligtvis även sådana sjukdomar som inte tidigare påträffats bland befolkningen och helt oavsett vem eller vilka som drabbas av sjukdomen. Emellertid ges sjukvårdshuvudmännen förutsättningar att fullgöra detta ansvar bl.a. genom att en del av den forskning som bedrivs på det medicinska området finansieras via statliga medel.

Jag vill svara Sigge Godin att staten för sin del kommer att – inom ramen för tillgängliga medel – medverka till att gåtan med de plötsliga dödsfallen bland orienterare får en lösning.

Jag vill i detta sammanhang informera om det arbete som pågår vid Infektionskliniken på Akademiska sjukhuset i Uppsala.

Där bedrivs kvalificerad forskning om bl.a. orsaker till hjärtmuskelinflammation, s.k. myokardit. Man har också börjat att närmare granska de inträffade dödsfallen bland orienterare och har i detta syfte inlett diagnostik och undersökning av 240 elitorienterare som bedömts tillhöra riskgruppen. På basis av bl.a. resultaten från denna undersökning skall ett forskningsprojekt läggas upp med syfte att utröna orsakerna bakom de plötsliga dödsfallen.

Sjukvårdshuvudmännen svarar för finansieringen av projektets medicinska del. För projektets forskningsdel har det ansökts om medel på olika håll. Bl.a. har Medicinska forskningsrådet underställt en ansökan. Också regeringen har fått en förfrågan om hjälp med finansieringen.

Medel till forskning av detta slag bör i första hand sökas ur de fonder, råd, stiftelser etc. som finns för att fördela bl.a. statliga medel till olika typer av forskningsprojekt. Här finns den kompetens som krävs för att bedöma ett forskningsprojekt med avseende på bl.a. dess kvalitet och ändamålsenlighet, forskarnas kompetens och kostnaderna för projektet.

Jag bedömer det angeläget att forskningsinsatser i syfte att finna orsakerna bakom de plötsliga dödsfallen snarast kommer till stånd.

I avvaktan på de bedömningar av aktuella forskningsprojekt som sker

inom ramen för de tidigare nämnda kanalerna avser regeringen att ställa 750 000 kronor till Socialstyrelsens disposition för forskningsinsatser i syfte att lösa gåtan med de plötsliga dödsfallen bland orienterare.

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Svar på frågor

Anf. 87 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag tackar sjukvårdsministern för det mycket positiva svaret. Jag är möjligen litet förvånad över att inte idrottsministern svarade på min fråga i början av december, men jag har ju fått ett mycket positivt svar den här gången. Min väntan har väl inte varit förgäves.

De plötsliga dödsfallen bland orienterarna har ju väckt en stor förstämning i idrottsrörelsen, precis som sjukvårdsministern säger. Det gäller inte minst bland orienterarna såväl på elitnivå som bland ungdomarna. Oron har också spridit sig bland de familjer som har ungdomar på orienteringsgymnasierna. Det finns faktiskt exempel på att ungdomar har tvingats sluta sin gymnasieutbildning därför att de har haft störningar i hjärtverksamheten.

Orienteringssporten är ju en av våra främsta familjesporter. Där finns deltagare från 5 år och upp till 80–85 år. Det vet kanske sjukvårdsministern också. Man når ju ingen bredd inom idrotten om man inte har en bra elit. Jag betraktar orienteringssporten som en av vårt lands bredaste frisksportsatsningar. Utöver lösningen på den här angelägna frågan, är det också viktigt att vi ser till bredden och betydelsen av att människor vågar syssla med den här formen av idrott.

Det är ett utmärkt initiativ av Orienteringsförbundet att gå ut så här brett och forska på såväl eliten som ungdomarna. Utöver de insamlingar som görs är dessa pengar ett gott tillskott i detta angelägna ärende. Men jag skulle vilja fråga om regeringen avser att ytterligare följa det här ärendet och se till att forskningsmedel avsätts för insatser på området. Forskningen måste också bedrivas på den höga nivå som sjukvårdsministern talade om. Det är faktiskt angeläget i denna mycket svåra fråga.

Anf. 88 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Låt mig först säga att oavsett vilket statsråd som skulle ha svarat på frågan, om det var jag eller min kollega idrottsministern, hade svaret självfallet varit lika positivt.

När det gäller den konkreta fråga som Sigge Godin ställer, är det klart att regeringen kommer att följa det här ärendet. I ett beslut nu på torsdag kommer vi att anslå de medel som jag nämnde i svaret till Sigge Godin. Vi kommer samtidigt att be Socialstyrelsen att inkomma med en redovisning för hur pengarna används. Vi kommer förstås också att följa det hela mer allmänt.

Däremot kan jag inte i dag ge något som helst löfte om att det skall avsättas extra forskningsmedel. Detta är dock, såvitt vi kan bedöma, en mycket angelägen fråga att forska i. Om det kommer in goda forskningsprojekt räknar jag med att de forskningsråd m.m. som jag nämnt i mitt svar kommer att behandla dessa frågor med samma vetenskapliga krav som man gör på andra områden. Men jag tror att man kommer att finna själva problemet mycket intressant och angeläget.

Anf. 89 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Det här svaret är alldeles utmärkt. Detta är en angelägenhet för hela samhället. När sådana orimliga saker upptäcks måste man ta itu med dem och göra de rätta insatserna. Jag vet att små grupper samlar in medel och skickar in dem till just det här ändamålet, därför att de känner så starkt för det. Därför är det utmärkt att också regeringen följer utvecklingen. Det är väsentligt att det fina initiativ som har tagits följs upp.

Herr talman! Låt mig avsluta med att framföra ett varmt tack för en mycket angelägen och positiv lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1992/93:277 om bilstödet

Anf. 90 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Gunnar Thollander har frågat mig om jag är beredd att se över reglerna för bilstöd med anledning av att Riksförsäkringsverket (RFV) yrkat att länsrätten upphäver försäkringskassans i Uppsala beslut att bevilja en person, som är armamputerad, bilstöd.

Låt mig först klargöra det formella skälet till att RFV kan gå in och begära att ett beslut av en försäkringskassa i ett bilstödsärende överprövas. Enligt 20 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring har RFV att verka för att bestämmelserna om den allmänna försäkringen tillämpas likformigt och rättvist. RFV får enligt denna paragraf överklaga domstols och allmän försäkringskassas beslut.

I ärenden som kan vara av principiellt intresse och där praxis är svår att utläsa ur domar kan försäkringskassorna därför kontakta RFV för att eventuellt få till stånd en överprövning av beslut.

Så till Gunnar Thollanders direkta fråga.

Det har nu gått drygt fyra år sedan det nu gällande bilstödet infördes. Bilstödet är en viktig handikappolitisk stödform av stor betydelse för många funktionshindrade. Sedan de nya reglerna infördes har 14 000 personer erhållit stödet. Jag är emellertid medveten om att det finns vissa delar av stödet som är föremål för diskussion och kritik. Med hänsyn till det avser jag att inom kort ta initiativ till att en översyn av bilstödet kommer till stånd. En av de frågor som det då finns anledning att se över är möjligheterna för personer med nedsatta armfunktioner att erhålla bilstöd.

Anf. 91 GUNNAR THOLLANDER (s):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret. Självfallet är jag väldigt nöjd med svaret. I slutet av detta sägs det att socialministern är beredd – trots att frågan om bilstödet har varit föremål såväl för prövning som för diskussion och kritik – att pröva frågan.

Det har nämnts att ca 14 000 personer redan har utnyttjat stödet. Bakgrunden till min fråga är ett speciellt fall. Det gäller en ung man som mistat båda armarna i en svår olycka. Den här mannen är 23 eller 24 år gammal.

Hela förra året bollades hans fall fram och tillbaka mellan olika instanser. Skall denna person ha rätt till bilstöd eller inte?

I förordningen står det att den som på grund av ett varaktigt funktionshinder har stora svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer kan få bilstöd.

Det är klart att en 23-åring som fått båda armarna skadade, eller som t.o.m. förlorat dessa, har kvar sina ben och således kan röra sig fritt. Där emot är det oerhört svårt, ja, faktiskt omöjligt, att anlita de allmänna kommunikationerna. Jag tycker dock att det är sorgligt att den här personen skall behöva uppleva att hans fall bollas fram och tillbaka. Ena dagen är det ja, andra dagen är det nej. Det har alltså gått ett helt år, så behandlingen av ärendet har inte skett särskilt snabbt. Under den tiden har den här personen fått leva i ovisshet, trots att det rör sig om en självklar sak.

Anf. 92 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att Gunnar Thollander och jag har precis samma syn på problemet. Jag kommer, som sagt, att initiera en utredning så snabbt som möjligt.

Anf. 93 GUNNAR THOLLANDER (s):

Herr talman! Jag tackar ännu en gång för ministerns besked. Jag tycker att debatten har varit bra, om problemen i det här sammanhanget kan lösas för den här grabben och även för andra personer som, tyvärr, drabbats av olyckor.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1992/93:314 om tullens resurser på Gotland

Anf. 94 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Gunhild Bolander har frågat mig om regeringen är beredd att vidta några åtgärder för att tullen på Gotland skall kunna fullgöra sitt uppdrag.

Jag får redan inledningsvis framhålla att det inte är vare sig regeringens eller riksdagens uppgift att exakt ange på vilka orter i landet som Tullverket skall vara representerat. Det ankommer på myndigheten att bestämma hur verksamheten i detalj skall bedrivas mot de mål som samhället har ställt upp. Trafikströmmar och behov av kontrollinsatser kommer därför i huvudsak att styra den fysiska placeringen av tullinsatserna.

Bland de uppgifter som Tullverket särskilt skall prioritera finns bekämpandet av införsel av narkotika till landet. Sedan lång tid tillbaka har både regeringen och riksdagen i budgetarbetet prioriterat att erforderliga resurser lämnas till Tullverket för bekämpning av smuggling av främst narkotika. Detta gäller också den budgetproposition som just avlämnats till riksdagen. I propositionen framhålls Tullverkets centrala roll i bekämpningen av narkotika och annan illegal verksamhet som sker över gränserna och att det mot

denna bakgrund inte är acceptabelt att nu ytterligare minska resurserna, trots de mycket stora besparingar som skall göras i den offentliga sektorn.

Jag vill också framhålla betydelsen av Tullverkets nya kontrollstrategi, som bl.a. innebär en ökad målinriktning och rörlighet i kontrollarbetet med möjlighet till överraskning och kraftsamling i tullinsatserna med en breddad och fördjupad underrättelseverksamhet som grund. En viktig faktor i detta sammanhang är möjligheterna till samarbete med andra länders tullmyndigheter. Sverige har ingått avtal om tullsamarbete med ett antal länder. Förhandlingar pågår sedan någon tid med Ryssland om ett sådant avtal, och diskussioner har även inletts med Estland.

Jag är övertygad om att Tullverket tar den nu aktuella frågan på allvar och gör sådana dispositioner av tullresurserna som kan visa sig vara nödvändiga när det gäller att möta de problem som Gunhild Bolander talar om.

Anf. 95 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Tack för svaret.

Bakgrunden till min fråga är bl.a. en rapport som ligger på rikspolischefens bord. Av rapporten framgår att man ser framför sig ett växande problem med smuglingen österifrån.

Förra regeringen lade för två år sedan fram förslag till en förändrad organisation inom Tullverket. Det skulle innebära en dramatisk nedskärning av tjänsterna på Gotland. Det handlar om en neddragning, från tolv till sju tjänster, och neddragningen har pågått en tid. I dag finns det nio anställda.

Såväl länsstyrelsen som vi gotländska riksdagsledamöter har försökt att påtala de farhågor som funnits och som i dag besannas. Det gäller då farhågor för en ökad smugling från Ryssland och de baltiska staterna till Sverige via Gotlandskusten. Smuglingen har också ökat mycket starkt.

Det är naturligtvis svårt att i siffror ange hur omfattande smuglingen är. Tullchefen på Gotland befarar dock en explosionsartad tillförsel av varor – t.ex. av sprit, cigaretter och narkotika, men också av vapen, anabola steroider och ovanliga metaller.

Det finns många mindre hamnar på Gotland på den nästan 700 km långa kuststräckan. Med den låga bemanningen är det mycket som passerar utan att någon upptäcker det.

Tusentals små fritidsbåtar besöker Gotland. Det finns inga möjligheter att öka den kontrollen heller.

Trots den nya öppenheten gentemot öst måste jag konstatera att det öster om Gotland finns en extern gräns som helt skiljer sig från hur det är vid exempelvis gränsstationerna vid norska gränsen.

Risken att Gotland i allt större utsträckning blir ett transitområde för smuglingen österifrån är helt uppenbar. Av svaret att döma förstår jag att statsrådet inte är beredd att vare sig förstärka tullen på Gotland eller att stoppa den pågående personalnedskärningen.

Ett alternativ vore att omfördela resurser inom Tullverket. Jag uppfattar svaret så, att det är statsrådets besked i dag.

Anf. 96 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Först vill jag säga att Rikspolisstyrelsens rön och bedömningar naturligtvis diskuteras med Tullverket och används som underlag för Tullverkets prioriteringar.

Jag betonar i svaret att Tullverket, mot bakgrund av så här viktiga uppgifter, har fått oförändrade resurser i en för övrigt mycket stram budgethantering. Också Gunhild Bolander är naturligtvis medveten därom.

Däremot tycker jag att det är viktigt att Tullen själv har möjlighet att i största möjliga utsträckning disponera resurserna. När det gäller att snabbt kunna omdisponera resurser och att koncentrera och vidta åtgärder vill jag framhålla att Tullen är bäst skickad att göra sådant. Tullverket har ju kunskaper om det operativa läget. Prioriteringen från regeringens och riksdagens sida är självklar. Således kommer Tullverket att motsvara kraven och att se till att resurserna prioriteras, så att det – i den mån det behövs – blir förstärkningar på Gotland.

Anf. 97 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag inser också hur det är med tågordningen på området och med ansvarsfördelningen.

Jag har noterat att det enligt statsbudgeten i och för sig inte är fråga om någon nedskärning beträffande Tullverket. Men jag får väl på annat sätt försöka göra myndigheten uppmärksam på problemet.

Det bör ändå nämnas att regeringen har ett visst ansvar totalt sett när det gäller att förhindra en icke önskvärd utveckling på det här området. Jag förutsätter att statsrådet och regeringen noga följer den här utvecklingen.

Anf. 98 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Självfallet kommer vi att ta det ansvaret.

Anf. 99 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Tack än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1992/93:317 om den bokföringsmässiga värderingen av fastigheter

Anf. 100 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Carl B Hamilton har, med hänvisning till finanskrisen, frågat mig om jag är beredd att lägga fram förslag om en temporär ändring av reglerna för bokföringsmässig värdering av fastigheter.

Regler och praxis för god redovisning måste ha till ändamål att åstadkomma en sann och rättvisande bild av ekonomiska förhållanden. Så länge detta grundläggande syfte tillgodoses, kan de närmare metoderna för exempelvis värdering av olika slags tillgångar naturligtvis alltid diskuteras.

En ändring av värderingsreglerna, med den inriktning och omfattning som Carl Hamilton efterlyser, skulle emellertid få flera negativa konsekvenser.

Förslaget innebär ett sådant avsteg från vedertagna redovisningsprinciper som inte bör ske utan mycket tungt vägande skäl.

Värderingslättnader enligt förslaget skulle kunna sägas innebära att Sveriges ensidigt ändrade kapitaltäckningsreglerna till förmån för svenska finansiella institut. Detta skulle stå i dålig överensstämmelse med våra internationella åtaganden på området och riskera att allvarligt skada förtroendet för såväl den förda politiken som de berörda instituten.

Det är självfallet viktigt att alla möjligheter att begränsa statens åtaganden gentemot bankerna tas till vara. Detta intresse kan emellertid väl tillgodoses utan att värderingsreglerna behöver ändras. Visserligen kan det sägas att de statliga åtagandena blir mer omfattande som en följd av att bankernas tillgångar åsätts lägre värden. Det förhållandet att åtagandena som sådana ökar säger emellertid mindre om storleken av faktiska utbetalningar. Enligt de riktlinjer som riksdagen godkänt skall stöd till banker och andra kreditinstitut kunna ges bl.a. i form av garantiåtaganden. Garantierna kan utformas så, att institutens resultat inte belastas av orealiserade förluster på tillgångarna. Några omedelbara utbetalningar från statens sida kommer i så fall inte att behövas. Först när förlusterna realiserats infrias garantierna.

Enligt riksdagens beslut skall bankstödet utformas så, att statens utgifter kan återvinnas när det är möjligt med hänsyn till det berörda kreditinstitutets ekonomiska situation. Detta skall gälla oavsett i vilken form och vid vilken tidpunkt stödet lämnas. Om priserna på fastighetsmarknaden skulle vända uppåt snabbt, kan staten fortare än annars få tillbaka de kostnader som uppkommit. För storleken av statens slutliga kostnader kan det emellertid inte förväntas ha betydelse om redovisningsreglerna ändras eller om de bibehålls oförändrade.

Som jag uppfattar Carl Hamiltons förslag bygger det på förutsättningen att priserna på fastighetsmarknaden utvecklas positivt och att de dessutom ökar i en sådan takt att en stor del av både nuvarande orealiserade förluster och framtida löpande underskott i fastighetsförvaltningen täcks in av den förutsatta värdestegringen. Om utvecklingen blir en annan kan systematiska justeringar av redovisningen i själva verket leda till att tillfrisknandet av det svenska bankväsendet försenas. Enligt min bedömning är ett system för bankstöd, utformat enligt riksdagens beslut och tillämpat med utgångspunkt i nu gällande redovisningsprinciper, bättre ägnat att snabbt stabilisera kreditmarknaden än ett system som inte fullt ut tar hänsyn till de nuvarande låga fastighetsprisernas effekt på de finansiella institutens soliditet.

Mot denna bakgrund har jag inte för avsikt att föreslå några så genomgripande åtgärder som Carl Hamilton föreslår.

Anf. 101 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Bo Lundgren för det utförliga svaret.

Det faktum att staten har infört en bankgaranti är något helt nytt. Det är klart att vi nu i olika avseenden får tänka igenom vad det betyder för bankväsendet och kreditväsendet över huvud taget, implikationen av detta bankstöd.

Jag har här velat peka på att bankgarantin, åtminstone delvis som jag ser

det, tar över redovisningslagstiftningens syfte att garantera att bankernas insättare och långivare får tillbaka sina pengar. Den säkerheten ges av den statliga bankgarantin.

Detta förslag – det kanske är litet ambitiöst att kalla det så – kan bara gälla så länge som bankgarantin finns och för de institut som omfattas av bankgarantin.

Låt mig emellertid också säga att detta naturligtvis skall göras helt öppet och konkurrensneutralt. Sedan kan Bo Lundgren och jag ha litet olika synpunkter i denna fråga. Bo Lundgren säger t.ex. "tungt vägande skäl". Jag anser att vi nu har en ganska besvärlig situation, och vad som är tungt och vad som inte är tungt är naturligtvis en bedömningsfråga.

Jag är mycket glad att Bo Lundgren tog upp den här frågan på ett sådant sätt att han säger: "Garantierna kan utformas så att institutens resultat inte belastas av orealiserade förluster på tillgångarna." Det är ett steg på vägen.

Jag skulle gärna vilja återkomma till det som jag tror är vårt gemensamma bekymmer i detta sammanhang, nämligen att sätta en gräns för statens engagemang i bankerna. Bo Lundgren kan kanske försöka definiera det.

Anf. 102 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Carl Hamilton säger att det är viktigt att nu tänka igenom vad bankstödet medför. Jag kan försäkra Carl Hamilton att vi, innan vi lade fram propositionen till riksdagen, noga tänkte igenom vad som skulle erfordras och vilka effekter det skulle kunna få. Det var bl.a. mot denna bakgrund som vi valde att inte försöka välja en enda modell för att hantera en specifik banks eller ett specifikt instituts problem utan i stället ge möjlighet för exempelvis garantier som minskar den omedelbara belastningen på statsbudgeten, vilket i sig är bra. Man klarar det alltså utan att få en direkt kontant utbetalning.

I likhet med vad jag nu har sagt har emellertid också Finansinspektionen, som jag naturligtvis har kontakt med, mycket starka invändningar mot förslaget. Man säger att det skulle kunna äventyra förtroendet för det svenska finansiella systemet. Det beror naturligtvis på att det som föreslås egentligen är att, som jag sade i svaret, man strävar efter att uppnå samma resultat genom ändrade redovisningsregler som om man hade ändrat de kapitaltäckningsregler som har överenskommit internationellt.

Det som man tänker sig är nämligen att om en bank skulle komma under de 8 % som är ett krav, t.ex. 5 %, genom att fastigheterna som utgör säkerhet för lån faktiskt har ett värde just nu som är betydligt lägre och som leder till lägre kapitaltäckningsgrad, så skulle man, genom att ta upp ett värde som är högre än det verkliga, uppnå att kapitaltäckningen kommer att stanna över 8 %.

Jag skulle vilja fråga Carl Hamilton om han skulle vara beredd att sanktionera ett ensidigt svenskt sänkande av kapitaltäckningsgraden från 8 % till 6 %. Det är nämligen just det som detta förslag innebär.

Anf. 103 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Som statsrådet sade är dessa regler till för det internationella förtroendet. Då kan man fråga sig vad som är skälet till att det statliga bank-

stödet har införts. Jo, det är därför att dessa regler i höstas inte räckte för att säkerställa ett internationellt förtroende för det svenska bankväsendet. I dag är det därför inte dessa redovisningsregler som är avgörande för den internationella bedömningen. Realiter är det något annat.

En aspekt på detta är att man bör se vad som är det bakomliggande syftet och vad det är som realiter bestämmer bl.a. omvärldens tilltro till det svenska betalningssystemet i dag.

Jag vill också säga, att om man har ett sådant system där man både har bokförda värden och marknadsvärden, kan man använda detta som en mätare på hur stort det statliga engagemanget behöver vara.

Anf. 104 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Vi kommer naturligtvis att arbeta för att begränsa de statliga åtagandena så långt som möjligt, både till ram och till ett sådant innehåll som kan ge en omedelbar budgetbelastning. Det tror jag är en gemensam uppfattning från oss båda. Men vi måste göra det på ett rimligt och riktigt sätt, utan att det äventyrar förtroendet för Sverige eller för det svenska banksystemet.

Carl Hamilton frågade vad som är skälet till att bankstödet infördes. Han sade att det beror på att de gamla reglerna – möjligtvis kapitaltäckningsreglerna – inte räckte till. Jo, det gjorde de. Men problemet är inte att det är fel på reglerna. Problemet är att den spekulationsbubbla som vi fick under slutet av 80-talet ledde till våldsamma kreditförluster, så att bankernas kapitaltäckning tenderade och riskerade att gå ned under 8 %. Därför infördes bankstödet, alltså för att garantera insättare och fordringsägare i övrigt att betalningssystemet fungerar och att kreditförsörjningen fungerar. Det är ambitionen bakom bankstödet.

Anf. 105 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag är övertygad om att det är ambitionen bakom bankstödet.

Men jag skulle vilja gå vidare. Jag tror att det är mycket viktigt att vi fortsättningsvis utformar stödet till bankerna på sådant sätt att vi ger bankerna ett beting. Antingen får de skriva ned sina fastighetsvärden med en viss procent per år, eller också skall det hela vara avslutat vid en viss tidpunkt, så att bankerna får fullständigt klart för sig att de inte kan påverka ramen för sin egen verksamhet genom sitt eget beteende och på det sättet exploatera skattebetalarna och staten. De skall ha klart för sig att det är de här spelreglerna som gäller. Nu gäller det att köra "business as usual". Det inför på sitt sätt ett vattentätt skott mellan staten och bankerna.

Jag tror att vi är överens om att vi bör ha en sådan ambition.

Anf. 106 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det Carl Hamilton nu säger är den utgångspunkt som vi har haft för utformningen av den proposition som har antagits av riksdagen.

När det gäller tillämpningen är jag övertygad om att vi kommer att klara den uppgiften ganska bra också. Där har Carl Hamilton alla möjligheter,

som sakkunnig i Finansdepartementet, att delta i processen, liksom det var möjligt i höstas.

Prot. 1992/93:53
19 januari 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

20 § Hänvisning av proposition 1992/93:105 till utskott

Proposition 1992/93:105 Förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 föredrogs och hänvisades till utskott enligt följande:

Bil. 1	Civildepartementet/Kungliga hov- och slottsstaterna	Konstitutionsutskottet
Bil. 2	Justitiedepartementet	Lagutskottet
Bil. 3	Utrikesdepartementet	Utrikesutskottet
	med undantag för punkt 2 E 2 Exportfrämjande verksamhet .	Näringsutskottet
Bil. 4	Socialdepartementet	Socialutskottet
	med undantag för punkterna 1 B 1 Riksförsäkringsverket och 2 B 2 Allmänna försäkringskassor . .	Socialförsäkringsutskottet
Bil. 5	Kommunikationsdepartementet	Trafikutskottet
Bil. 6	Finansdepartementet	Finansutskottet
	med undantag för punkterna 3 F 8 Trygghetsåtgärder för statsan- ställda	Arbetsmarknadsutskottet
	5 I 5 Stöd till idrotten och 6 Statlig garanti med anledning av Friidrotts-VM i Göteborg år 1995	Kulturutskottet
Bil. 7	Arbetsmarknadsdepartementet	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 8	Kulturdepartementet	Kulturutskottet
	med undantag för punkterna 6 D 1 Statens invandrarverks förvalt- ningskostnader och 7 D 9 Utlänningsnämnden	Socialförsäkringsutskottet
Bil. 9	Miljö- och naturresursdepartementet	Jordbruksutskottet
Bil. 10	Anslagsförteckning	Finansutskottet

21 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1992/93:59 Omstrukturering av det svenska ägandet i Scandinavian Airlines
System (SAS)

1992/93:146 Godkännande av avtal mellan EFTA-staterna och Polen, m.m.

1992/93:149 Avveckling av det premiegrundande allemanssparandet, m.m.

Motionerna

med anledning av prop. 1992/93:97 Reglering av användningen av vatten-
skotrar

1992/93:Jo18 av Kenneth Attefors (nyd)

1992/93:Jo19 av Mikael Odenberg (m)

1992/93:Jo20 av Bengt Kindbom (c)

1992/93:Jo21 av Margareta Winberg m.fl. (s)

med anledning av prop. 1992/93:141 Ändring i brottsbalken m.m.

1992/93:Ju13 av Sten Söderberg (-)

1992/93:Ju14 av Liisa Rulander (kds)

1992/93:Ju15 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1992/93:Ju16 av Margareta Israelsson och Ingegerd Sahlström (s)

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 14 januari

1992/93:71 av *Eva Zetterberg* (v) till socialministern om barnomsorgen m.m.:

Sveriges ekonomi är dålig. Budgetunderskottet för kommande år beräknas hamna uppåt 200 miljarder kronor. De offentliga utgifterna måste minskas. Det krävs kraftfulla insatser för att få fart på ekonomin. Men många av regeringens sparförslag tycks ensidigt rikta sig mot grupper som har svårt att stå upp för sina intressen. Jag tänker främst på de arbetslösa, äldre och barn/ungdomar.

I en nyligen genomförd undersökning visar SKTF hur besparingarna i kommunerna till drygt 50 procent drabbar barnomsorg, äldreomsorg och grundskola.

På barnstugorna lider man under nedskärningarna. Det rapporteras problem från hela landet. Från att det förut fanns två vuxna på 15 barn kan det nu finnas perioder när det bara är en vuxen på 15 barn, eller i extremfallen en vuxen på 23 barn (Uppsala). Detta drabbar alla barngrupper – småbarnsgrupperna är inte undantagna.

Fritidshemmen drabbas inte bara av nedskärningar. Dessa läggs helt och hållet ner, trots att socialtjänstlagen stadgar kommunernas ansvar för barn upp till tolv år. Kommunerna frångår sig ansvaret för denna del av barnomsorgen och i allt fler kommuner påpekar ledande politiker att det är föräldrarna som skall ta ansvaret för omsorgen om barnet. Skolan skär ned på sin verksamhet. Det första som sker är att klasstorleken ökar, och därefter skärs kringpersonalen bort. Inte nog med att material, böcker, tak och väggar går sönder – nu avfolkas skolorna dessutom på vuxna.

Byggandet och organiserandet av omsorg för barn och ungdomar stagnerar. Riksdagen har fattat beslut om att alla skall ha rätt till barnomsorg, men åren går och vi uppnår inte målet. I stället för att bygga bort köerna till barnomsorgen så höjs nu de kommunala avgifterna till en nivå som gör att föräldrar inte efterfrågar barnomsorgsplats. Det blir billigare att anställa en barnflicka än att ha en daghemsp plats. Regeringen har medvetet eller omedvetet slagit in på Bert Karlssons väg när det gäller barntillsynen. I Stockholm föreslås avgifter på 3 000:-/månad för mellanstadiebarn. Därmed kan man helt lägga ned verksamheten på grund av förmodat lågt intresse.

I dag är bristen på barnomsorg ett hinder för föräldrar att arbeta. På många håll har arbetslösa inte rätt till barnomsorg, och bristen på barnomsorg gör att man inte kan ta ett arbete som arbetsförmedlingen anvisat. På detta sätt fastnar många kvinnor i arbetslöshet.

Barn mår bra av att vistas i grupp och utvecklas i samspel med andra barn. De mår också väl av att ha vuxna nära sig i barngruppen, vilket har framkommit i en rad olika undersökningar sedan 1930-talet. Det är det som Socialstyrelsens pedagogiska program till stor del handlar om, men detta blir nu allt svårare att förena med allt större barngrupper och allt lägre personaltäthet.

Socialministern har i pressen gått ut och föreslagit enskilda medborgare att upprätta ett s.k. välfärdskontrakt med sin kommun. Någon information hur det skall organiseras eller finansieras har dock inte kommit.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att till mars 1994 undersöka hur nedskärningar drabbar barn i barnomsorg, i skolan och på fritiden. De problem som nu rapporteras från alla håll i landet behöver inte utredas ytterligare för att vi alla skall förstå att det kommer att drabba barnen.

Jag vill därför fråga socialministern:

1. Tänker regeringen vidta några åtgärder mot besparingar som drabbar barn och ungdom före 1994?
2. På vilket sätt bevakar regeringen att barn med särskilda behov och invandrarbarn inte åsidosätts?
3. När tänker regeringen vidta åtgärder för full behovstäckning av barnomsorg?
4. När kommer lagen om rätt till barnomsorg?
5. Kommer barn till arbetslösa att omfattas av lagen?
6. Gäller Socialstyrelsens pedagogiska program oavsett hur stor en barngrupp är?
7. När kommer förslag om lika och låga barnomsorgsavgifter?
8. Hur skall det s.k. välfärdskontraktet mellan berörd kommun och kommuninvånare finansieras?

den 15 januari

1992/93:72 av *Leif Carlson* (m) till justitieministern om förbättrat patentskydd för läkemedel:

Läkemedelsindustrin är i dag en av Sveriges viktigaste och mest framgångsrika industrier, och den ger ett stort exportöverskott. Industrin är

forskningsintensiv och därigenom av strategisk betydelse för kunnande och kompetens i Sverige. Att i dag forska fram ett läkemedel och utveckla det till en försäljningsprodukt kostar mer än en miljard kronor. Dessa pengar måste tjänas igen om fortsatt forskning skall kunna ske. Produkterna har därför ett patentskydd. Nominellt är detta på 20 år, men den effektiva patenttiden har sjunkit och är nu ca 8 år.

Problemen med den allt kortare patenttiden accentueras vid införandet av referensprissystemet. Ett förbättrat patentskydd förutsattes då riksdagen beslutade om referenspriser. Det brådskar nu med en förbättring av patentskyddet. EG införde den 2 januari 1993 ett förbättrat skydd. Den svenska läkemedelsindustrins hemmamarknad, där man har sin forskning och utveckling, erbjuder nu sämre immateriellrättsligt skydd än t.ex. EG, USA och Japan.

Problemet kan lösas multinationellt, men med tanke på omförhandling av EES-avtalet kan frågan om en gemensam modell knappast diskuteras förrän avtalet är i hamn. En alltför lång period med undermåligt patentskydd kan då uppkomma, vilket allvarligt kan skada den svenska läkemedelsindustrin och dess framtida förutsättningar.

Sverige kan också välja en nationell lösning som kan utformas som en översättning av motsvarande EG-förordning. Det skulle då kunna träda i kraft den 1 juli 1993.

En tillfällig nationell lösning skulle kunna vara en framkomlig väg för att påskynda ett förbättrat patentskydd till dess EG-förordningen kan gälla inom hela EES-området.

Avser justitieministern påskynda arbetet efter ovan angivna linjer?

1992/93:73 av *Ines Uusmann* (s) till kommunikationsministern om Arlandabanan:

Att bygga upp och underhålla infrasytem är inget som man sköter om på en kafferast. Det är dyrt och måste planeras långsiktigt. I en tid med avtagande tillväxt och allt större miljölöseri är det därför viktigare än någonsin att vi använder våra resurser både vad gäller pengar och naturtillgångar på rätt sätt.

Arlandabanan var tänkt som en del i ett långsiktigt infrasytem för hela den tätbefolkade Mälardalsregionen, i vilket skulle ingå inte bara Arlandabanan och Arlanda flygplats som flygplatsnav och med tredje rullbana, utan också Mälardals- och Svelandsbana. I denna helhet har samtliga delar betydelse för att öka framkomligheten, minska restiderna och förbättra miljön i hela Mälardalsregionen. Ett exempel som visar att delarna hör ihop är att vid NRL-prövningen av den tredje rullbanan villkorades denna med ett krav på att det planerade järnvägsprojektet skulle genomföras.

Den socialdemokratiska regeringen var i princip klar med det förberedande arbetet för banan hösten 1991. Då startade den nye kommunikationsministern återigen utredningsmaskineriet för att försöka leta fram privata finansörer. Under det dryga år som gått har man varit tvungen att gå på gång skjuta på projektet för att man inte kunnat få fram några privata investerare.

Den 14 januari fattar så regeringen det drastiska beslutet att fimpa ena delen av banan och göra Arlandabanan till ett pendelprojekt Stockholm central–Arlanda flygplats för att därigenom förhoppningsvis med större framgång fånga intresset hos ett antal privata penningplacerare.

Konsvekvenserna av detta beslut riskerar att bli omfattande och allvarliga och svåra att reparera. Med det aktuella beslutet reduceras Arlandabanan från ett järnvägsprojekt av riksintresse till ett lokalt pendeltågsprojekt.

Om Arlandabanan bara blir ett visserligen ovanligt snabbt men i övrigt vanligt pendeltåg från centralen till flygplatsen, hur skall man då kunna konkurrera med en flexibel landsvägstrafik från olika delar av Mälardalen?

Om Arlandabanan bara blir ett stickspår från Rosersberg, vad kommer Koncessionsnämnden att säga om miljökonsekvenserna vid byggandet av en tredje rullbana?

Om Arlandabanan bara blir ett stickspår som gör att människor av bekvämlighetsskäl i alla fall väljer bilen till flygplatsen, vad händer med miljön i de närliggande kommunerna?

Med hänvisning till ovanstående farhågor vill jag fråga kommunikationsministern:

Vilka långsiktiga överväganden ligger bakom regeringens beslut om splittring av Arlandabanan vad gäller Mälardalens trafikförsörjning ur ett miljömässigt acceptabelt perspektiv?

23 § Kammaren åtskildes kl. 16.22.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 19 januari

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
Förste vice talmannen	
3 § Anmälan om frågor	
1992/93:320 av Eva Zetterberg (v) om Rödkobbsleden	1
1992/93:321 av Georg Andersson (s) om ytterligare medel till AMS	1
1992/93:322 av Elving Andersson (c) om miljöarbetet rörande Östersjön.	2
1992/93:323 av Kristina Svensson (s) om riskkapitalbolagens verksamhet	2
1992/93:324 av Liisa Rulander (kds) om åtgärder mot tobak. 1992/93:325 av Dan Ericsson i Kolmården (kds) om brottsoff- rens situation.	3
1992/93:326 av Lennart Fremling (fp) om Bromma flygplats .	3
1992/93:327 av Eva Johansson (s) om tidpunkten för ett förslag om vårdnadsbidrag	4
1992/93:328 av Sten Andersson i Malmö (m) om beskattning av fodervärdersättning	4
4 § Svar på fråga 1992/93:306 om optiskt vitmedel i pappersindustrin Miljöminister Olof Johansson (c) Lena Klevenås (s)	4
5 § Svar på fråga 1992/93:316 om miljöproblem i Öresundsområdet Miljöminister Olof Johansson (c) Sten Andersson i Malmö (m)	7
6 § Svar på fråga 1992/93:322 om miljöarbetet rörande Östersjön .	10
Miljöminister Olof Johansson (c) Elving Andersson (c)	
7 § Svar på fråga 1992/93:320 om Rödkobbsleden	12
Statsrådet Görel Thurdin (c) Eva Zetterberg (v)	
8 § Svar på fråga 1992/93:303 om åtgärder mot rasism och främlings- fientlighet	15
Kulturminister Birgit Friggebo (fp) Karl-Erik Svartberg (s)	
9 § Svar på fråga 1992/93:305 om exporten av krigsmateriel	18
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m) Karl-Erik Svartberg (s)	

10 § Svar på fråga 1992/93:318 om bestämmelserna om djurhållning för köttproduktion	19
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Patrik Norinder (m)	
11 § Svar på fråga 1992/93:315 om gymnasieutbildningen och industrins rekryteringsbehov	21
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Carl-Johan Wilson (fp)	
12 § Svar på fråga 1992/93:323 om riskkapitalbolagens verksamhet	24
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Kristina Svensson (s)	
13 § Svar på fråga 1992/93:275 om en skuldsaneringslag	27
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Maj-Lis Löw (s)	
14 § Svar på fråga 1992/93:312 om narkotikafria kriminalvårdsanstalter	29
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Dan Ericsson i Kolmården (kds)	
15 § Svar på fråga 1992/93:325 om brottsoffrens situation	32
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Dan Ericsson i Kolmården (kds)	
16 § Svar på fråga 1992/93:298 om forskningen om orsakerna till plötslig död bland orienterare	36
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Sigge Godin (fp)	
17 § Svar på fråga 1992/93:277 om bilstödet	38
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Gunnar Thollander (s)	
18 § Svar på fråga 1992/93:314 om tullens resurser på Gotland	39
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Gunhild Bolander (c)	
19 § Svar på fråga 1992/93:317 om den bokföringsmässiga värderingen av fastigheter	41
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Carl B Hamilton (fp)	
20 § Hänvisning av proposition 1992/93:105 till utskott	45
21 § Bordläggning	45
22 § Anmälan om interpellationer	
1992/93:71 av Eva Zetterberg (v) om barnomsorgen m.m. . .	46
1992/93:72 av Leif Carlson (m) om förbättrat patentskydd för läkemedel	47
1992/93:73 av Ines Uusmann (s) om Arlandabanan	48

